

UNIVERZA V NOVI GORICI
VISOKA ŠOLA ZA UMETNOST

**V ISKANJU SREČE
IN
SURFARSKA FOTOGRAFIJA**

DIPLOMSKO DELO

Miha Godec

Mentorica praktičnega dela: mag. Ana Sluga
Mentor teoretičnega dela: mag. Luka Dekleva

Nova Gorica, 2014

UNIVERZA V NOVI GORICI
VISOKA ŠOLA ZA UMETNOST

DIPLOMSKO DELO

TEORETIČNI DEL:

Surfarska fotografija

Surf photography

Mentor: mag. Luka Dekleva

PRAKTIČNI DEL:

V iskanju sreče

In pursuit of happiness

Mentorica: mag. Ana Sluga

Kandidat: **Miha Godec**

Številka indeksa: 69900904

Oddelek in študijska smer: Digitalne umetnosti in prakse – fotografija

Nova Gorica, 2014

ZAHVALA

Najprej bi se rad zahvalil svojima staršema, ki sta mi omogočila študij im me podpirala. Zahvaljujem se tudi svojemu dekletu Maši Kranjc za pomoč in spodbudo pri diplomski nalogi. Zahvaljujem se ji tudi za pomoč pri fotografiranju – tudi takrat, ko je bilo neprijetno in težko. Zahvaljujem se svoji mentorici mag. Ani Sluga za vodenje, podporo in spodbudo pri praktičnem delu, ter mag. Luki Deklevi za vodenje pri teoretičnem delu.

Zahvaljujem se tudi Janji Majcen, prof. slovenščine, za jezikovni pregled diplomske naloge. Zahvaljujem se tudi Tini Šoper iz poslovne stolpnice Kristalna palača, da sem lahko fotografiral v prostorih palače.

Zahvaljujem se tudi Moniki Godec, Alenu Smola in Žanu Kladniku za pomoč pri fotografiranju. Na koncu bi se rad še zahvalil družini in vsem prijateljem, ki so mi tako ali drugače pomagali pri diplomski nalogi.

POVZETEK IN KLJUČNE BESEDE

Ko slišimo besedo surfanje, se nam vsem, ki smo bili izpostavljeni marketingu surfarske industrije, nemudoma v mislih pojavijo slike o eksotičnih krajih, sončnem vremenu, modrem nebu, čisti in topli vodi, velikih valovih, surfarjih, ki živijo brezskrbno na obali in se cele dneve zabavajo. Vse te fotografije v naših mislih predstavljajo način življenjski in ravno dobre surfarske fotografije so ustvarile industrijo, vredno več milijard dolarjev. Surfarsko industrijo poganjajo dobre surfarske fotografije, ampak te dobre fotografije moramo najprej narediti.

V diplomski nalogi bom poskušal razložiti, raziskati in bralcu približati, kaj vse je potrebno za nastanek dobre surfarske fotografije. Na kratko bi lahko rekel, da je to kombinacija tehničnega znanja, izkušenj, prave opreme dobrega športnika, prave lokacije in seveda zelo dobrega poznavanja športa. Pa vendar le ni vse tako preprosto, kot se na prvi pogled zdi. Surfarska fotografija je ena izmed najbolj nevarnih zvrsti športne fotografije. Če poskušamo predstaviti laiku, kako je fotografirati iz vode surfanje na velikih valovih, bi bila mogoče ustrezna primerjava s fotografom, ki bi vzel širokokotni objektiv in se podal na sredino proge za formulo ena in fotografiral dirkalnike, ki vozijo mimo njega. Fotografiranje iz vode je izjemno nevarno in zahtevno. Mimo fotografove glave letijo z veliko hitrostjo iz steklenih vlaken narejene deske za surfanje, lahko se pojavijo tako visoki valovi, da obzorje izgine, tokovi so lahko tako močni, da jih še najboljši plavalec ne more premagati, v vodi so meduze, morski psi in kot britev ostri koralni grebeni: vse to ustvarja eno izmed najbolj nevarnih okolij za fotografiranje.

V praktičnem delu diplomske naloge bom vzel fotoaparatus v roke in ustvaril samostojno avtorsko, umetniško in konceptualno serijo fotografij, za katere sem dobil navdih iz športnih fotografij in surfanja. Pri praktičnem delu gre konkretno za serijo kreativnih portretov oseb, postavljenih v vsakodnevne prostore, ki opravljajo čisto navadna opravila, vendar pa se misel na surfanje poigra z njimi.

Ključne besede:

Surf, surfarska fotografija, umetnost, valovi, zgodovina, šport, deskanje na vodi, kreativni portreti, konceptualna serija fotografij

ABSTRACT AND KEYWORDS

When we hear the word surfing, certain pictures immediately pop into mind for those of us exposed to the surf industry marketing, images of exotic places, sunny weather, blue skies, clean and warm water, big waves, surfers who live carefree on the beach and have fun all day. All of these pictures represent the surfing lifestyle and it is because of excellent surf photos which have created an industry worth billions of dollars. Surf industry is driven by excellent surf photos; however the mentioned photos must first be made.

In my thesis I will explain, explore and try to bring the process of creating good surf photography closer to the reader. In short this process is a successful combination of technical knowledge, experience, equipment, good athletes, right location and of course a very good knowledge of the sport in question. However the process of taking the photo is not as simple or carefree as it might seem at a first glance because surf photography is one of the most dangerous categories of sports photography. The best way to explain the dangers inherent in big wave's photography would be to imagine a photographer using a wide-angle lens taking pictures in the middle of a Formula 1 race track, while the race cars are racing all around him. Photographing from the water is extremely difficult and dangerous. Fiberglass surf boards are flying at great speed past the photographer's head, waves can be so high that it seems that the horizon has disappeared; the currents can be so strong that even the strongest swimmer can be swept away, to say nothing about the dangers of jellyfish, sharks and razor sharp coral reefs ... all of this creates one of the most dangerous environments for photography.

In the practical part of the thesis I will use my camera to create an independent, authorial, artistic and conceptual series of photos for which I was inspired by sports photography and surfing. The practical work is actually a series of creative portraits of people, set in everyday spaces, performing everyday tasks, however the thoughts of surfing plays with them.

Keywords:

Surf, surfing photography, art, waves, history, sports, surfing, water, creative portraits, conceptual series

Kazalo

I VSEBINA TEORETIČNEGA DELA DIPLOMSKE NALOGE	9
1 UVOD.....	9
2 ŠPORTNA FOTOGRAFIJA.....	11
2.1 FOTOGRAFIJA NA SPLOŠNO.....	11
2.2 KAJ JE ŠPORTNA FOTOGRAFIJA.....	12
2.3 FOTOGRAFIJA EKSTREMNIH ŠPORTOV	15
2.3 KAJ JE SURFARSKA FOTOGRAFIJA	16
2.4 ZGODOVINA ŠPORTNE FOTOGRAFIJE V SVETU.....	19
2.4.1 Uvod	19
2.4.2 Konec 19. stoletja–1925	19
2.4.3 1930–1950.....	20
2.4.4 1960–1970.....	21
2.4.5 Po letu 1980.....	23
2.5 SURFARSKA FOTOGRAFIJA V SLOVENSKEM PROSTORU	24
3 KAKO NASTANE DOBRA SURFARSKA FOTOGRAFIJA	26
3.1 OPREMA.....	27
3.1.1 Fotoaparati	27
3.1.2 Leče	28
3.1.3 Dodatna oprema	30
3.2 EKSPozICIJA	31
3.3 SVETLOBA	34
3.4 TEHNIKA.....	35
3.5 OSTRENJE	36
3.6 ODLOČILNI TRENUTEK.....	37
3.7 POZNAVANJE ŠPORTA.....	38
3.7.1 Surfanje v tubi ali cevi	38
3.7.2 Manevri na valu.....	39
3.7.3 Manevri v zraku.....	40
3.7.4 Krajinska fotografija skupaj z valovi	41
3.7.5 Vse, kar sodi zraven, ko se ne surfa	42
3.8 LOKACIJA	43
3.9 KOMPOZICIJA	44
3.10 POLOŽAJ FOTOGRAFA	45

3.10.1 Z obale	46
3.10.2 Iz kanala	47
3.10.3 V tubi.....	48
3.11 VRSTE LOMA VALOV, GLEDE NA TIP OBALE	50
3.12 MISLI VNAPREJ IN BODI PRIPRAVLJEN	53
3.13 SURFARSKA FOTOGRAFIJA VČASIH IN DANES	53
3.14 UČITE SE OD NAJBOLJŠIH	55
3.15 FOTOGRAFI SURFANJA IN NJIHOVA DELA	55
3.15.1 Chris Burkard	55
3.15.2 Clark Little	57
3.15.3 Ray Collins.....	59
3.15.4 Sean Davey	60
3.15.5 Tom Servais	61
3.15.6 Stuart Gibson	63
3.15.7 Samo Vidic.....	64
4 UMEŠTITEV IN PRIMERJAVA PRAKTIČNEGA DELA	65
4.1 RAZVOJ MOJE DIPLOMSKE NALOGE.....	65
4.2 INSPIRACIJA IN PODOBNA DELA	68
4.2.1 »Tarp-surfing«	68
4.2.2 Tim MacPherson: Kids at Home and Play.....	68
4.2.3 Sanuk: The Workin' Man's Wave	69
4.2.4 Borut Peterlin: Kreativni portreti	70
5 V ISKANJU SREČE	81
6 ZAKLJUČEK	81
II LITERATURA IN VIRI	83
III SEZNAM SLIKOVNEGA GRADIVA	88
IV SEZNAM PRILOG NA ELEKTRONSKEM NOSILCU.....	93
V SEZNAM ZASLUG.....	93
VI. O AVTORJU	94
VII IZJAVA O AVTORSTVU.....	95

I VSEBINA TEORETIČNEGA DELA DIPLOMSKE NALOGE

1 UVOD

»Izjemna fotografija lahko zgodbo pove v trenutku, noben drug medij ne zmore tega, niti tisk, video ali glasba. Vsakdo jo intuitivno razume, prevod ni potreben ...« (Evgeny Tcheboatrev, soustanovitelj spletne strani 500px.com)

Diplomska naloga, ki je pred vami, je plod dolgoročne strasti do športa in fotografije. Osnutki in prvotne ideje so nastali že na samem začetku študija in v nadaljevanju bom to pot tudi natančno opisal. Teoretični del diplomske naloge je napisan kot neke vrste priročnik in moje raziskovanje sveta surfarske fotografije. V teoretičnem delu pa bom predstavil surfarsko fotografijo in njeno zgodovino ter zgodovino športne fotografije na splošno in poskusil odgovoriti na vprašanje: »Kako nastane dobra surfarska fotografija?« Opisal in raziskal bom: tehnične vidike surfarske fotografije, lokacije, pozicija, s katere fotografiramo, najboljše trenutke, ki jih želimo fotografirati, in opremo, ki jo pri tem uporabljamo. Pri teoretičnem delu diplomske naloge se bom tudi malo bolj poglobil v samo tehniko in opremo, saj so nasveti namenjeni tako začetniku fotografu, ki bi se s surfarsko fotografijo želel ukvarjati, kot tudi profesionalnemu fotografu, ki še ni fotografiral surfanja. V diplomski nalogi sem želel zajeti vse od osnov do malih skrivnosti stroke. Prav tako bom razložil, kaj surfarska fotografija sploh je, in opisal njeno dokumentarno in komercialno vlogo. Predstavil bom nekaj najboljših fotografov in njihove avtorske projekte.

Fotografijo klasificiramo na več podvrsti: akt, umetniška, reporterska/novinarska, krajinska, arhitekturna, medicinska, podvodna, znanstvena fotografija, aerofotografija, astrofotografija, fotografija življenja v divjini, fotografija dogodkov (poroke, koncerti, prireditve, rojstni dnevi), ulična, modna, makro-, družinska, komercialna in športna fotografija. Težko je natančno govoriti o kategorijah, saj jih veliko avtorjev različno kvalificira in točne kvalifikacije v literaturah nisem zasledil, tako da so si mnenja na tem področju raznolika. Nekateri delijo športno fotografijo kar na fotografijo zimskih in letnih ter dvoranskih in zunanjih športov. Spet drugi na fotografijo klasičnih športov, olimpijsko fotografijo, motofotografijo, fotografijo športov z žogo in ne nazadnje tudi fotografijo

ekstremnih športov. Slednjo pa prav tako delimo na več podzvrsti, glede na tip športa, ki ga fotografiramo.

Ta diplomatska naloga se navezuje na kategorijo ekstremnih športov, meni osebno najljubšo kategorijo, imenovano tudi fotografija adrenalinskih športov ali *adventure sport photography*, bolj natančno na surfarsko fotografijo. Fotografija ekstremnih športov se je razvila v 60. in 70. letih, ko so se prvič pojavili novi nekonvencionalni športi, kot so skakanje ali jadrnanje s padalom, surfanje na valovih in na veter ter skejtanje. S temi športi so se začeli tudi prvič organizirano ukvarjati in tekmovati.

Ker se z večino teh športov ukvarjajo v naravi in tekmovanj v ekstremnih športih ne prirejajo v dvoranah, je to predstavljalo nov izziv, kako jih približati gledalcu. Fotografija je bila takrat in je še danes čudovit medij za promocijo in popularizacijo ekstremnih športov ter športa nasploh. Zelo učinkovito in poceni ga lahko predstavimo množici ljudi; nekoč so se novi športi predstavljali bolj v tiskanih oblikah, kot so revije in časopisi, danes pa so novosti kar prek interneta dostopni skorajda vsem z internetno povezavo, in to skorajda v živo. Naše oko je narejeno tako, da vidimo svet v gibanju. Pri športu vse poteka izjemno hitro, pri ekstremnih športih pa še toliko bolj. Fotografija je sposobna zajeti odločilen ali zanimiv trenutek in ga zamrzniti, da si ga lahko bolj natančno ogledamo in občudujemo težavnost in lepoto športa. Ker videokameri ni uspelo zamrzniti trenutka, tako kot to stori fotoaparati, se je posledično povečalo povpraševanje po športnih fotografijah in fotografija ekstremnih športov se je rodila.

Za moje navdušenje nad športno fotografijo je več razlogov. Enega sem že omenil, in sicer da se tudi sam veliko ukvarjam z adrenalinskimi športi, bolj natančno s surfanjem. Čeprav je ta zvrst fotografije ena težjih, saj se večina stvari dogaja zelo hitro v okolju, ki je zelo zahtevno in nevarno, je meni najljubša tudi zato, ker prikaže dogajanje, čustva surfarjev in poskusi zabeležiti zelo dinamičen šport. Zaradi svoje dinamike je surfanje tudi precej nepredvidljiv šport. Noben val namreč ni enak prejšnjemu niti naslednjemu in veliko surfarskega znanja je treba, da lahko predvidimo dogajanje, in še več izkušenj, da ga lahko fotografiramo od blizu, kar iz vode. Po navadi nimamo časa za premišljevanje o pravilni izbiri zaslonke in časa osvetlitve, izbiri nastavitvev fotoaparata, objektiva ali bliskavice in podobno, zato je treba vse to že vnaprej predvideti. Dobro je treba poznati okolje, v katero se podajamo. Skorajda vsi profesionalni fotografi, ki fotografirajo iz vode, so zelo dobri plavalci in poznavalci surfarskega športa, če ne celo zelo dobri surfarji. Fotografiranje iz vode je eden izmed najbolj nevarnih načinov fotografiranja. Fotograf se poda v eno izmed zelo nevarnih okolij. V vodi so

lahko močni tokovi, nazobčane skale, kot britev ostri koralni grebeni, ocean je tudi domovanje morskih psov in drugih človeku nevarnih živali. Fotograf je zelo odvisen od naravnih razmer, zato je tudi dobro poznavanje vremena obvezno. V vodi je človekovo gibanje omejeno in fotograf se zanaša na svoje telesne sposobnosti, med drugim tudi na moč odriva s plavutmi. Veliko nepredvidljivih dejavnikov je razlog, da je fotografiranje iz vode ena izmed najbolj zahtevnih in dinamičnih zvrsti fotografije.

2 ŠPORTNA FOTOGRAFIJA

2.1 FOTOGRAFIJA NA SPLOŠNO

S 1: Najstarejša ohranjena fotografija iz leta 1826: Pogled z okna na posestvo Le Gras, fotograf: Joseph Nicéphore Niépce

»Fotografija je tehnika trajnega zapisovanja slike na različne načine: kemično, mehansko ali digitalno. Beseda izhaja iz grških besed $\varphi\omega\tau\omicron\varsigma$: photos – svetloba + $\gamma\rho\alpha\varphi\iota\varsigma$: graphis – pisalo ali $\gamma\rho\alpha\varphi\eta$: graphê – risanje s svetlobo.

O nastanku fotografije kroži veliko zgodbic, vendar je najbolj zanimiva tista, ki jo je objavil mož s priimkom de la Roche v svojem delu Giphantie leta 1741. Že takrat si je zamislil material, ki bi zajemal barve narave na trdo ploščo, pokrito z neznano snovjo, ki bi jo morali razvijati le v temi, da bi postala vidna tudi podnevi. S tem je praktično napovedal nastanek fotografije, kot jo poznamo še danes.

Besedo »fotografija« so prvič uporabili leta 1839, ustvaril pa jo je sir John Frederick William Herschel. Vendar pa objava imena fotografije nima nič skupnega z začetkom oz. izumom fotografije, saj je ta nastala že veliko prej, in sicer v optični fazi že v letu 1519, ko so izumili kamero obsкуро. Fotografija, kot jo poznamo danes, pa je nastala leta 1827, ko je Joseph Nicéphore Niepce izumil material, ki se je strdil ob stiku s svetlobo. Potreben čas osvetlitve je bil 8 ur.« (Fotografija, 2014)

2.2 KAJ JE ŠPORTNA FOTOGRAFIJA

S 2: Valentino Rossi, Motorcycle Grand Prix of China v Šanghaju. Fotograf: Adam Pretty, 2007

Športna fotografija je žanr fotografije, ki zajema vse vrste športov.

Prvotno je bila profesionalna športna fotografija rezervirana za uredniške oziroma v publikacijske namene, kot so športne revije, časopisi in spletni športni portali, zadnje čase pa se večinoma uporablja v oglaševalske namene za potrebe večjih podjetij in za potrebe promocije športa samega. Manjši del športne fotografije zajemajo tudi umetniški avtorski projekti.

Glavni namen športne fotografije je osupniti gledalca, ga pripeljati blizu akcije, hitre trenutke zamrzniti, prikazati hitrost športa, težavnost športa. Avtor si za cilj lahko zada tudi ujeti čustva tekmovalcev, govorico telesa in športnikovo reakcijo ali pa reakcijo občinstva.

Pod športno fotografijo štejemo vse fotografije, ki so povezane s športom, ki ga fotografiramo. Tovrstne fotografije so lahko posnete med športnimi dogodki, pripravami na tekmo in treningom, lahko pa tudi po dogodku ali v studiu.

(Sports photography 2014 in Jaka Thaler 2011)

S 3: Usain Bolt z Jamajke se veseli zmage v teku na 100 m; postal je tudi prvi moški, ki je dvakrat zapored zmagal v teku na 100 m. Foto: Alexander Hassenstein

»Športna fotografija se v veliki meri razlikuje od ostalih zvrsti predvsem zaradi hitrosti dogajanja. Še vedno pa si je z marsikatero zvrstjo zelo blizu. Pri športni fotografiji gre tudi za druge zvrsti fotografije, saj se fotografiranje športa lahko lotimo na različne načine. Športna fotografija v večini primerov obsega reportažno fotografijo. Fotografiranje za oglaševalske namene zajema studijsko, portretno in modno fotografijo, saj je tu potrebno prikazati blagovno znamko in ne samega športa. V okviru športne fotografije lahko govorimo tudi o podvodni fotografiji, saj se lahko fotografiranje nekaterih športov lotimo pod vodo.« (Jaka Thaler, 2011, stran 21)

»Pri športni fotografiji je pomembno, da prikažemo napetost in čustva, ki se med športom zarišejo na obrazu športnika. Največjega pomena je pozicija, kar pa zna biti za začetnike velik izziv. Potrebno se je postaviti na mesto, kjer bomo ujeli vrhunec akcije, in slikati s pravega položaja, saj nam posnetek športnika, ki nam kaže hrbet, ne pomaga kaj dosti. Dejansko to pomeni, da moramo biti dovolj daleč in pred samim dogajanjem, vendar pa dovolj blizu, da zapolnimo fotografijo. Pri določanju naše pozicije fotografiranja je veliko odvisno od športa, ki ga fotografiramo.« (Jaka Thaler, 2011, stran 21)

S 4: Jole Parkinson praznuje zmago, Bali, Indonezija, 2013. Fotograf: Miha Godec

2.3 FOTOGRAFIJA EKSTREMNIH ŠPORTOV

Fotografija ekstremnih športov je podzvrst športne fotografije. Obravnavano podzvrst imenujejo tudi fotografija adrenalinskih športov ali v tujem jeziku »adventure sport photography«. Je ena izmed manjših podzvrsti, ki v fotografskem svetu ne pritegne veliko pozornosti in je cenjena večinoma samo znotraj športne panoge, ki jo fotografira. Po eni strani je to obžalovanja vredno glede na kvaliteto teh fotografij, ki so bile posnete v ekstremnih, skoraj nemogočih razmerah, a je fotografom kljub temu uspelo ujeti akcijo. Fotografija ekstremnih športov se je razvila v 60. in 70. letih, ko so se prvič pojavili novi nekonvencionalni športi, kot so skakanje ali jadranje s padalom, surfanje na valovih in na veter ter skejtanje. S temi športi so se tedaj začeli tudi prvič organizirano ukvarjati in tekmovati. Ker se večina teh športov odvija v naravi, ne v dvoranah, je to predstavljalo nov izziv, kako te športe približati gledalcu. Fotografija je bila takrat in je še danes čudovit medij za predstavitev in popularizacijo ekstremnih športov. Zelo učinkovito in poceni lahko fotografije posredujemo ljudem.

Glavna razlika med fotografijo ekstremnih športov in dvoranskih športov je v dejstvu, da je okolje pri dvoranskih športih stalno, kontrolirano in je med drugim tudi omejeno. Že res, da na odprtih stadionih lahko dežuje ali pa je na progi formule 1 lahko megla oziroma je cesta mokra, ampak dirka je vseeno s fotografskega stališča vnaprej določena, česar pa ne moremo reči za večino ekstremnih športov, na primer za »free ride« deskanje na snegu, kjer potrebujemo sveže zapadli sneg. To predstavlja veliko logističnih problemov ne samo organizatorjem, ampak tudi fotografom. Posledično je tudi dostopnost za gledalce problem, saj se nekatera tekmovanja dogajajo v odročnih krajih. V večini primerov se organizatorji kar se da trudijo približati taka tekmovanja velikim mestom. Samo kako boste pripeljali določene ekstremne športe v mesto, saj tekmovalci potrebujejo zelo specifično okolje. V dvoranah ali na stadionih je naravna osvetlitev, in ko te ni ali pa je preslaba, organizatorji dogodkov osvetlijo dogajanje z lučmi. Pri klasičnih športih je ponavadi tudi poseben prostor namenjen za fotografe, od koder lahko fotografirajo, in njihovo gibanje prav tako kot dostop do tega prostora je omejen. Vse te malenkosti naredijo fotografijo ekstremnih športov edinstveno in zelo zahtevno. (Alan Steadman, 2013)

2.3 KAJ JE SURFARSKA FOTOGRAFIJA

S 5: Pokopališče surfarskih desk, Oceanside, Kalifornija, 2003. Foto: Steve Sherman

Surfarska fotografija je ena izmed podzvrsti ekstremne fotografije, ki je podzvrst športne fotografije in se nanaša na šport surfanje. Dokumentira vse, kar je povezano s surfarsko kulturo. Surfarska fotografija se v veliki meri razlikuje od druge športne fotografije v tem, da beleži dogajanje v interakciji med človekom in silami narave. Ker je praktično vsak val edinstven, je ta zvrst fotografije še toliko bolj zahtevna. Marsikdo bi lahko rekel, da je tudi vsaka nogometna tekma edinstvena, kar je sicer res, prav tako je vsaka surfarska tekma edinstvena, saj nihče ne more predvideti končnega

rezultata. Pa vendarle imajo športniki pri klasičnih športih (in pri večini drugih športov) omejeno in statično igrišče. Pri surfanju pa nihče ne more predvideti, kako velik in kakšne oblike bo naslednji val, ki ga bo tekmovalec zajahal, kaj šele, kakšne enkratne manevre bo izvedel na njem. Še posebej pa je ta zvrst zanimiva ravno zato, ker je vse odvisno od narave in oceana. Si predstavljate, da pride profesionalni teniški igralec odigrati tekmo ali trening in zjutraj preprosto nima igrišča, kjer bi lahko igral oziroma tekmoval? In ga poklicni fotografi, ki so tja prišli posebej zaradi tekme, ne morejo fotografirati? No, pri surfanju se to zelo pogosto zgodi, tudi v samem vrhu profesionalnega surfanja. Občasno imajo prireditelji lahko tudi tako smolo, da ne morejo niti izpeljati tekmovanja, če narava tega ne omogoči. Kadar pa vsi elementi narave omogočijo dobro tekmo in kvalitetne tekmovalce v objektiv ujamejo sposobni fotografi, nastanejo fotografije, ki so še posebno cenjene. Edinstveno je tudi okolje, v katerem se giblje fotograf. Govorimo o fotografiranju iz vode, ki je eden izmed najbolj edinstvenih in zahtevnih razmer za fotografiranje.

Tako kot včasih surfarska fotografija še danes služi promoviranju športa. Resda so se skozi leta mediji zamenjali, tiskani mediji so se prelevili v digitalne, a je njena vloga v družbi še zmeraj ostala nespremenjena – približati surfanje na eksotičnih lokacijah množici ljudi. Surfarska fotografija igra tudi veliko in pomembno vlogo v komercialne namene in služi za prepoznavanje različnih znamk. Ta industrija je trenutno največja in dobičkonosna v surfarski fotografiji. Samo primer: za objavo surfarske fotografije so tuje publikacije pripravljene odšteti približno sto evrov za objavo v reviji, včasih tudi do tisoč evrov, ko gre za naslovno fotografijo. To je zelo malo v primerjavi s komercialnimi oziroma reklamnimi fotografijami. Velike, uveljavljene blagovne znamke so za fotografijo in posledično za svojo prepoznavnost pripravljene odšteti veliko denarja, tudi do deset tisoč evrov za eno fotografijo. Majhen del surfarske industrije pa predstavljajo tudi umetniška dela; to so razne publikacije, razstave, konceptualne serije fotografij in podobna dela, ki jih v večini fotografi izdajajo v samozaložbi ali pa s pomočjo večjih blagovnih znamk, kar pa nas že pripelje nazaj v komercialno fotografijo. (How much money does a surf photographer make, 2012)

S 6: 11-kratni svetovni prvak v surfanju Kelly Slater v tubi, medtem ko se njegov nasprotnik Glenn Hall komajda umakne valu. Teahupo'o, Fiji, 2014, fotograf: Kirstin Scholtz

Surfanje se je v zadnjih letih tudi prelevilo v pravi gladiatorski spektakel. Občutek dobimo, kot da smo v zadnjih letih postali imuni ob vsem tem bombardiranju z izjemnimi fotografijami in nas osupnejo samo še najbolj neverjetne fotografije valov, velikih kot stolpnice. Prirejajo se tekmovanja v surfanju na največjih valovih (velikosti od deset metrov in več), na katerih surfarji delujejo kot rimski gladiatorji, ki se borijo in poskušajo preživeti največje valove. Podajajo se na največje gore, gledalci pa vsi želijo videti uspeh ali pa kri. Vse to fotografija smo še podžiga.

(Jaw-Dropping Moments at Explosive Teahupo'o, 2014)

2.4 ZGODOVINA ŠPORTNE FOTOGRAFIJE V SVETU

2.4.1 Uvod

Šport je že od nekdaj bil osrednja tema v likovni umetnosti. Od avtorjev jamskih poslikav v prazgodovini do idealiziranih klasičnih atletov v grški in rimski umetnosti in vse do današnjih športnikov so bili umetniki očarani nad akcijo, lepoto in tekmovalnostjo. V fotografiji so bili že od izuma dagerotipije pogosti studijski portreti športnikov, prav kakor so bile pogoste fotografije tihožitij in drugih žanrov, ki so bili tesno povezani s tradicionalnim slikarstvom. Fotografija kot mlada umetnost se je na začetku zgledovala po že uveljavljenem slikarstvu in tako črpala sloge iz likovne umetnosti.

Kasneje, s prihodom hitrejšega časa osvetlitve in novejših kemičnih procesov (suhega procesa – dry-plate process), se je športna fotografija prelevila iz dolgočasnih portretov v skorajda neverjetne in magične fotografije atletov, zamrznjenih v zraku med izvajanjem akrobacij. Čeprav se fotografska oprema nenehno spreminja in je tehnologija dandanes to panogo spremenila do točke, ko jo glede na stare čase komaj še prepoznamo, pa vendarle imajo športni fotografi danes podobne probleme, kot so jih imeli njihovi predhodniki pred stotimi leti.

2.4.2 Konec 19. stoletja–1925

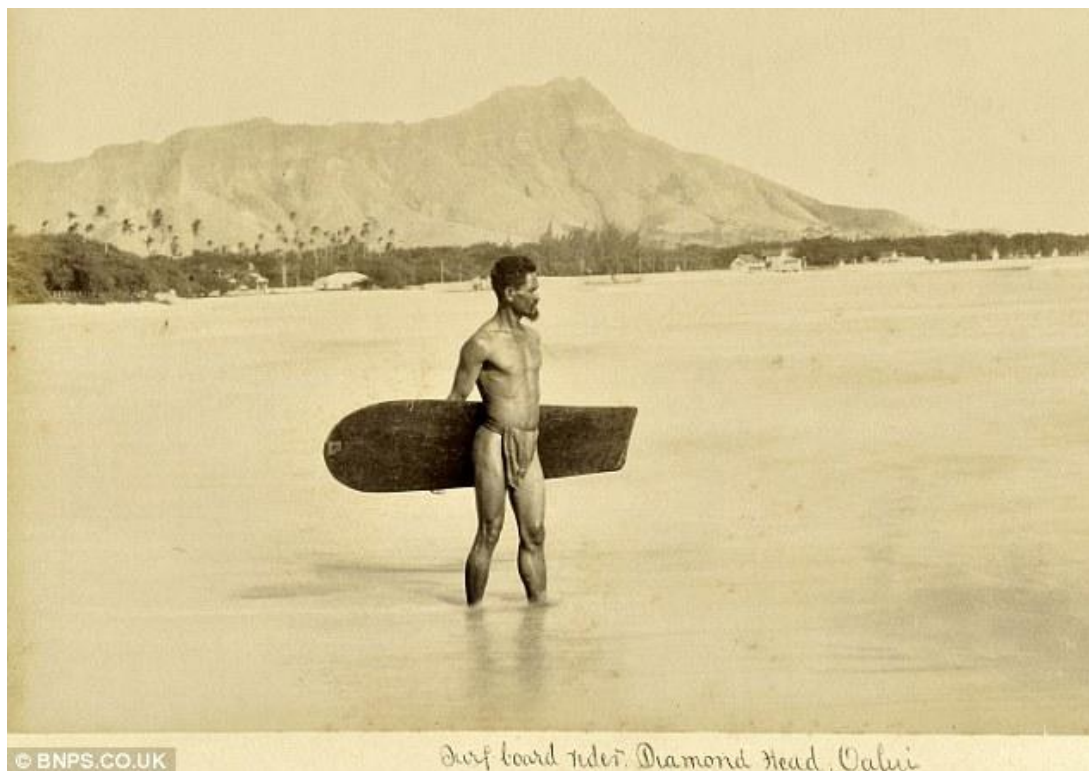
Na začetku so zaradi velikih stroškov v svet fotografije lahko vstopili samo premožnejši ljudje, saj je bilo zelo drago narediti obstojno fotografijo. Samo oni so si lahko privoščili čas in opremo, ki sta bila potrebna za nastanek kvalitetnih fotografij. Nobena skrivnost ni, zakaj so prve športne fotografije prav fotografije konjeniških športov iz podeželskih klubov, sabljanja, dirkanja z avtomobili in avioni ter kriketa; ti športi so bili rezervirani samo za premožnejše.

Prve fotografske metode so zahtevale, da se uporabi dolg čas osvetlitve; tudi do nekaj ur je bilo treba osvetljevati steklene plošče, da so lahko naredili kvalitetno fotografijo. Športna fotografija pa je zaradi hitrega dohajanja tesno povezana z učinkovitostjo in kratkim časom osvetlitve. Da so fotografi pospešili proces osvetljevanja, so zaposlili asistente, ki so držali ogromna ogledala, s katerimi so odbijali čim več svetlobe na subjekt. Močna odbita svetloba je precej zmanjšala čas osvetlitve in tako omogočila prve športne fotografije.

Eadweard Muybridge iz ZDA skupaj z Étienne-Jules Mareyjem iz Francije in Ottomarjem Anschützem iz Nemčije predstavljajo mejnik v fotografskem svetu. Niso športni fotografi, so pa s svojimi poskusi

športni fotografiji odprli pot. V tistem času je bilo težko posneti sliko, ki je imela kratek čas osvetlitve, kar pa je pri slikanju športnih fotografij ključno. So eni izmed prvih fotografov, ki so videli, kaj nova tehnologija omogoča, in so začeli uporabljati sekvence, s čimer so zelo nazorno prikazali gibanje. Svoje delo so videli zgolj v znanstvene namene in študirali gibanje teles.

S pojavom prvih ilustriranih športnih revij, ki so postale zelo popularne okoli leta 1900, pa je bila športna fotografija prvič postavljena v kontekst kot samostojna smer v fotografiji. Bilo je pomembno, da je postala jasno določena zvrst na takrat hitro rastočem in raznolikem področju fotografske dejavnosti.

S 7: Ena izmed prvih surfarskih fotografij, posneta naj bi bila leta 1890. Fotograf neznan.

2.4.3 1930–1950

Po prvi svetovni vojni (1914–1918) so se pojavili novi športi. Zaradi napredka na področju letalstva so postali tovrstni športi zelo priljubljeni (dirke in akrobacije). V letu 1930 sta Nemčija in Rusija šport enačili z utopično idejo o idealnem družbenem redu. Gimnastične predstave so v teh državah postale simbolično razkazovanje politične moči. Za gledalce je pogled na tisoče teles, ki se gibljejo v sinhronizirani koreografiji, ustvaril vtis reda, enotnosti in nacionalne moči. Fotografija je tako s svojo

močjo po dokumentaciji in širjenju vizualne informacije, ki je bila obrnjena oblasti v prid, igrala osrednjo vlogo pri oblikovanju in distribuciji politične propagande v tistem času.

V obdobju velike gospodarske krize in druge svetovne vojne so ljudje potrebovali nekaj, da so pozabili na vsakodnevne težave. Mnogi so v športu videli odmik od realnosti. Uporaba novih medijev je omogočila dostop do informacij za povprečnega človeka in s tem tudi vpogled v aktualni svet športa.

S širitvijo športnih revij pa se je izoblikoval poklic športnega fotografa, nove vrste strokovnjaka, ki je delal kot dokumentarni fotograf, a je znal spretno uporabiti prednosti svojega novega orodja. Hitrejši in še lažji fotoaparati so jim omogočili zamrzniti gibanje na tem področju. Priljubljen model fotoaparata je bil Nettel, ki so ga oglaševali kot "športni fotoaparat", saj je opremljen s posebnim iskalom, imenovanim "sports finder" in je imel hitrost zaklopa do 1/1000 s.

V tridesetih letih prejšnjega stoletja se je pojavil nov način tiskanja v medijih, že prej pa so se pojavili tudi novi načini zajemanja slike na želatino (film), ki so omogočali krajši čas osvetlitve. S postavitvijo plasti majhnih pik (ki se razlikujejo po lestvici sivine) druge zraven druge so časopisi končno imeli možnost, da besedilu dejansko dodajo fotografijo. Ta nova oblika tiska se je imenovala pixel, ki je okrajšava za »PICture ELeмент«. Posledica tega je bila, da so športne sekcije hitro postale veliki prodajni hit za ameriške časopise.

2.4.4 1960–1970

Po drugi svetovni vojni se je v bogatih državah zaradi povečevanja prostega časa in denarja ter globalnega širjenja televizorjev med prebivalstvom močno povečalo število ljudi, ki jih je zanimal šport.

Zaradi delovnih mest, ustvarjenih v hladni vojni, je ameriški srednji razred doživel veliko preobrazbo. Povečane plače in 40-urni delovnik sta Američanom dala nekaj, česar še nikoli prej ni bilo v izobilju: prosti čas. Pojavila se je ameriška potrošniška kultura in ljudje so jo sprejeli z velikim veseljem. Imeli so veliko prostega časa in denarja. Vedno bolj so se zanimali za šport in posledično je vse bolj naraščalo povpraševanje po športnih revijah in fotografijah (tako v Ameriki kot tudi drugod po zahodnem svetu).

V 60. in 70. letih se je začelo pojavljati še več nove opreme in fotografskih dodatkov, da bi izboljšali kamere. Ena izmed najboljših inovacij, ki prihajajo iz te dobe, je pojav zelo hitrih in močnih telefotoobjektivov. Nič več niso bili fotografi omejeni na fotografiranje samo določenega dela »igrišča«.

Lahko so stali na sredini igrišča in poslikali praktično celo igro s teleobjektivom. Medtem ko je bil to velik napredek za športno fotografijo, so fotografi izgubili globino ostrine in dobili kompresijo perspektive, kar pa jih ni motilo, saj so pridobili zelo veliko.

Pojavili so se tudi novi nekonvencionalni športi, kot so skakanje s padalom, surfanje na valovih in na veter ter skejtanje. S temi športi so se začeli tudi prvič organizirano ukvarjati in zanje so se pojavila tudi prva organizirana tekmovanja. Vsi ti novi športi so, zahvaljujoč televiziji, pritegnili pozornost mnogih ljudi in s tem tudi pozornost sponzorjev, ki so prinesli denar v novonastalo industrijo. Rezultat je bil nenadno povečano število delovnih mest za športne fotografe, ker televizija ni mogla preseči sposobnosti fotoaparata, da zamrzne dramatičen trenutek.

S 8: Greg Noll, legenda in pionir surfanja na velikih valovih, leta 1964, Havaji. Fotograf: John Severson

Tehnološki napredek je v naslednjih letih veliko bolj vplival na športno fotografijo kot na katero koli drugo fotografsko panogo. Med športnimi fotografi se uveljavi 35 mm SLR-fotoaparati, ki je praktičen in se dobro obnese v večini športnih situacij. Od leta 1970 začne vse bolj prevladovati barvna fotografija. Nastale so izboljšane filmske emulzije, leče, učinkovitejši je postal transport filmov in zvišala se je hitrosti zaklopa (vse do 1/8000 s), kar je pomenilo, da je bilo od tedaj mogoče dobiti posnetke, ki so bili prej nepredstavljeni. K fotografiranju nekaterih športov, kot so surfanje, skakanje s padalom in dirke s čolni, so v veliki meri pripomogli novi dodatki, kot na primer podvodna ohišja in naprave za daljinsko upravljanje. Za te športe je značilno, da naj bi se fotograf čim bolj približal akciji,

a je to marsikdaj težko izvedljivo ali pa je dostop do nje celo nemogoč. Novi dodatki k fotografski opremi so torej omogočili slikanje prej nedostopnih novih športov. Prvi sistemi za avtomatsko ostrenje so bili v večini prepočasni za športno fotografijo, ampak že deset let pozneje so postali praktično nepogrešljivi del fotoaparata, namenjenega za slikanje hitre akcije.

S 9: Gerry Lopez, leta 1971, Oahu Havaji. Fotograf: Jeff Divine

Alan Greth (70. leta) je eden izmed pionirjev fotografiranja novih ekstremnih športov. Je ameriški športni fotograf, ki je začel fotografirati kot najstnik v sredini 70. let. Alan Greth je s svojo fotografijo položil temelje za priljubljenost in popularnost ekstremnih športov (»X-Games«). Za tista leta je bilo še posebej nenavadno dejstvo, da je Greth začel svojo profesionalno kariero kot fotograf s slikanjem skejtarjev. Od očeta si je sposodil 35 mm mamiyo in je potoval od parka do parka v južni Kaliforniji in slikal krajevne surfarske junake, kadar niso surfali, ampak so se zadrževali v skejtparkih. Stacey Paralta in Tony Alva, pionirja modernega skejtanja, pravita, da je Greth njun najbolj priljubljen fotograf. Alan Greth je bil tudi svetovalec pri snemanju dokumentarnega filma Dogtown and Z-Boys.

(Alan Greth)

2.4.5 Po letu 1980

Kabelska televizija, internet (socialna omrežja, instagram, istock) in satelitski radio – vse to nam danes daje moderni svet. Imamo vse več možnosti, da počnemo, kar nas zabava, in da filtriramo nepotrebne

informacije ter tako dostopamo samo do nam zanimivih. Nove medije, ki so vedno bolj zanimivi, pa oblikujemo prav mi, potrošniki. Minili so dnevi, ko so gledalci samo pasivno lahko spremljali medije. Vedno bolj so športni navdušenci povezani s svojim športom in imajo možnost komentiranja in izbire informacij, a tudi lastne objave informacij (instagram, blogi, privatne »športne novice«).

Z digitalizacijo pa je prišla tudi digitalna fotorevolucija. Fotografija je postala dostopna skorajda že vsakemu posamezniku, osnovna vstopna oprema je postala cenejša. Danes nam ni treba biti iz premožne družine ali pa biti sin profesionalnega fotografa, da bi se lahko naučili obrti. Na poti do znanja ni treba porabiti nešteto zavočkov filma, preden bi dobili dobro fotografijo, saj je ta zapisana digitalno in fotoaparat omogoča, da si takoj in zastonj ogledamo rezultate svojega dela.

Kaj vse to pomeni za prihodnost športne fotografije?

Če odmislimo tehnologijo, so osnovne zahteve za dobre športne fotografe ostale nespremenjene: koncentracija, potrpežljivost, vztrajnost, hitri refleksi in intimno poznavanje športa.

(Michel Frizot 1994, Paul Wombell 2000 in Kevin Moore & Robin Lenman)

2.5 SURFARSKA FOTOGRAFIJA V SLOVENSKEM PROSTORU

Govoriti o surfarski fotografiji v slovenskem prostoru je skorajda tako, kot bi govorili o švicarski mornarici ali pa tradicionalni švedski baklavi, saj praktično ne obstaja. Razlog za to seveda tiči v pomanjkanju naravnih danosti, ker za ta šport v svoji bližnji okolici nimamo veliko dobrih valov. Posledično je surfanje v Sloveniji še zmeraj dokaj nov in malo razširjen šport. Kljub vsemu temu pa imamo nekaj fotografov surfanja. Večina se s surfarsko fotografijo ne preživlja, ampak se ukvarja z njo ljubiteljsko ali pa jih je naročnik pripeljal do tega, da so jo posneli.

»Matej Vrenk je popotnik, fotograf, ki se po zakotnih kotičkih sveta najraje potika kar s kolesom. Je sam svoj šef, živi preprosto in skladno z naravo, njegova strast je surfanje oziroma deskanje na valovih v neokrnjenih tropskih krajih in hulahunje v krogu prijateljev.«

(Matej Vrenk: Nova dimenzija surf fotografij, 2013)

Alen Žvokelj je fotograf, ki prihaja iz Maribora in trenutno živi v Avstraliji. Fotografiral je že marsikaterega profesionalnega surfarja in fotografiranje iz vode mu ni tuje. (Alen Žvokelj, 2014)

Samo Vidic je profesionalni fotograf surfanja, ki se preživlja s fotografiranjem adrenalinskih športov, včasih fotografira tudi surfanje. (Samo Vidic, 2013)

Simon Plestenjak je slovenski fotograf, ki živi in dela v Sao Paulu v Braziliji. Njegove fotografije lahko zasledimo kot objavljene reportaže v revijah, kakršna je National Geographic, kot novinarsko delo v časopisih in dokumentiranje slovenske surfarske scene na Jadranskem morju. (Simon Plestenjak)

Še kakšen fotograf bi se našel, ki se ljubiteljsko ukvarja s fotografiranjem surfanja, pa jih je težko poiskati. Tu je še nekaj omembe vredni mladi fotografov – Primož Zorko, Katja Pokoren, Uroš Žuraj, Uros Kekus Kleva in Nina Dodlek. Vsi imajo zanimiv in edinstven slog in v njihovih portfeljih najdemo veliko dobrih fotografij surfanja.

3 KAKO NASTANE DOBRA SURFARSKA FOTOGRAFIJA

S 10: Svetovni prvak Jole Parkinson in zmagovalec tekme Oakley pro Bali, 2013. Fotograf: Miha Godec

Dobra surfarska fotografija pogosto nastane takrat, ko se prekrijejo vsi zanjo potrebni elementi. To so narava (vreme, veter in ocean), fotografska oprema, dobro poznavanje športa, pravilna fotografova pozicija, dobra lokacija, dobro fotografovo tehnično znanje, dobra svetloba in navsezadnje tudi dober surfar. Pa bolj natančno pogledjmo, koliko truda in kaj vse je potrebno za nastanek dobre surfarske fotografije.

3.1 OPREMA

S 11: Oprema modernega fotografa surfanja, fotograf: Mike Searle, 2014

Ni napisanega pravila, kakšna oprema in kateri fotoaparat je najboljši za fotografiranje surfanja. Navsezadnje je pomembno, koliko smo pripravljeni odšteti za opremo, za kaj bomo uporabljali fotografije in koliko opreme smo pripravljeni nositi s seboj. Ne podcenjujmo škode, ki jo lahko naredimo svojemu telesu, s tem ko nosimo naokrog veliko opreme. Sicer niti dobra oziroma najboljša oprema ne zagotovi dobre surfarske fotografije, pa vendarle lahko veliko pripomore, da je pot do te lažja.

3.1.1 Fotoaparati

»Najboljši fotoaparati so tisti, ki ste ga vzeli s seboj.« (Chase Jarvis)

Najboljši in vsestranski fotoaparati za fotografiranje športa in akcije nasploh je prav gotovo zrcalni refleksi fotoaparati (»single lens reflex camera« ali SLR). Poleg tega da omogočajo popolno kontrolo nad nastavitvami, imajo tovrstni novejši in tudi dražji fotoaparati zelo dober avtofokus, nizek šum pri visokih nastavitvah Iso in zajemajo osem in več fotografij na sekundo. Pomembno je, da

izberemo fotoaparata, ki lahko zajame več fotografij naenkrat («burst mode»). Vsak val se hitro zlomi in možnosti za dober posnetek se poveča s številom fotografij, ki jih je naš fotoaparat sposoben zajeti.

Pravzaprav bo vsak fotoaparat, ki zmore vsaj pet slik na sekundo in ima senzor, ki naredi vsaj 8 megapikslov veliko sliko, dober za surfarsko fotografijo.

(Dane Grady 2010, Chris Burkard 2010 in Chris Power 2010)

Nekateri kompaktni fotoaparati imajo dober zoom in bi potencialno prišli v poštev za kakšnega začetnika, ki bi rad poskusil fotografirati surfanje, vendar taki fotoaparati ne dopuščajo veliko nadzora nad nastavitvami in so omejujoči pri zmožnostih fotografiranja.

Popularne so postale tudi akcijske kamere GoPro, saj novejši modeli omogočajo zajem celo do 14 sličic na sekundo v kar zadovoljivi resoluciji. GoPro je tudi vodoodporen in odporen na udarce ter cenovno ugoden, tako da je kar dobra možnost za začetnika, ki bi rad poskusil fotografiranje iz vode.

(GoPro, 2014)

3.1.2 Leče

Fotografi surfanja imajo na izbiro veliko leč, med katerimi lahko izbirajo. Vsak objektiv služi posebnemu namenu in pomembno je, da vemo, ob kateri priložnosti uporabiti določen objektiv, saj je lahko slaba izbira objektiv vzrok za slabo fotografijo in zamujeno priložnost. Pri surfarski fotografiji se večinoma uporabljajo tri vrste objektivov: širokokotni, teleobjektivi in super teleobjektivi. (Dane Grady, 2010).

Širokokotni objektiv z goriščnico od 10 mm do 15 mm se uporabljajo za fotografiranje iz vode, in sicer za posnetke od blizu, ko je surfar v cevi. Pomembno je, da pokažemo, kaj se dogaja znotraj cevi in da zajamemo vse detajle v njej. »Objektiv ribje oko («fish eye» objektiv) nam to omogoča. Val se mimo fotografa, ki je znotraj cevi, zlomi zelo hitro in fotograf nima časa, in tudi nevarno bi bilo, gledati skozi iskalo ali na LCD-ekran. »Fish eye« ali ribje oko in širokokotni objektiv popačijo perspektivo in zajamejo v fotografijo več okolja. Zaradi velike globinske ostrine in širokega vidnega kota lahko fotograf slika, ne da bi gledal skozi iskalo. Zaradi popačenja perspektive pa lahko fotograf

naredi fotografijo, na kateri se dvometrski val zdi še enkrat večji, in obratno, da je petmetrski val videti za polovico manjši. Zato je zelo pomembno, da ima fotograf dober občutek za fotografiranje z ribjim očesom.

Super teleobjektivi so objektivni z goriščnico od 400 mm do 600 mm in se v surfarski industriji uporabljajo za fotografiranje s plaže. Ker se valovi v večini lomijo daleč stran od obale, tudi do 400 m stran in več, vam bo super teleobjektiv omogočil, da boste lahko fotografirali surfanje s plaže in na fotografijo ujeli samo surfarja. Prav tako imajo super teleobjektivi poleg sposobnosti približanja sposobnost kompresije perspektive in plitko globino ostrine, obe lastnosti pa nam omogočata še lažjo izolacijo surfarja od morda motečega ozadja. Vendar so ti objektivni tudi med najdražjimi na trgu. Ko fotografiramo s super teleobjektivom, je potrebna posebna tehnika fotografiranja, da zagotovimo ostre fotografije. Teleobjektiv skupaj s fotoaparatom na stativu je treba še dodatno umiriti, tako da na stativ obesimo utež ali pa se na objektiv naslonimo z roko, ko fotografiramo. Prav tako pa je za ostro fotografijo treba biti pozoren na območja, ki so segreta od sonca, na primer vroč pesek na plaži ali pa streha črnega avtomobila, saj ko svetloba potuje skozi stolpe vročega zraka, se ta uklanja in rezultat je lahko neostra slika.

Poleg zgoraj naštetega je v torbi večine profesionalnih fotografov tudi tako imenovan standardni **teleobjektiv** goriščnice 70 do 200 mm. V nekaterih primerih, ko se valovi lomijo blizu obale, lahko nadomesti super teleobjektiv. Teleobjektiv, na primer 70 do 200 mm, lahko uporabimo skupaj s telekonverterjem 2 x ali 1.4 x, da dobimo super teleobjektiv, ki nam lahko še kako pride prav na potovanjih, kamor zaradi dodatne teže ne moremo vzeti težkega super teleobjektiva. Zaradi svoje vsestranske uporabe je zelo priljubljen med profesionalci. V večini primerov pa se v praksi uporablja za posnetke, na katerih hočemo imeti še kaj več kot izoliranega surfarja na valu in hočemo na sliko vključiti še malo okolice.

Obstajajo tudi različne variacije leč, ki jih fotografi uporabljajo, ampak v osnovi so navedeni objektivni standard. Nekateri tudi uporabljajo objektivne »tilt-shift« za dodatno ustvarjanje ali pa 35-mm in 50-mm standardne leče za fotografiranje dogajanja, ko se ne surfa. (J. Meyer, 2013)

3.1.3 Dodatna oprema

Poleg osnovne opreme, fotoaparata in objektivov pa bomo potrebovali še nekaj dodatne opreme. Ko fotografiramo s plaže s težkimi super teleobjektivi, bomo potrebovali še **monopod** ali pa kar **tripod**, ki nam lahko zelo olajša fotografiranje in nam umiri tresenje fotoaparata, poleg tega pa olajša nošenje težkega objektiva – hrbet nam bo za to hvaležen. Za potovanja profesionalci uporabljajo monopode in tripode iz karbona, saj so lahki in trpežni. Prav tako je dober nasvet kupiti tripod, ki se da spremeniti v monopod, zato da na potovanja ne nosimo odvečne opreme.

Potrebovali bomo tudi hitre in zmogljive **spominske kartice**. Lahko imamo eno zelo zmogljivo kartico kapacitete 64 gb ali 128 gb (in več) ter zanjo zelo budno skrbimo ali pa imamo več kartic manjše kapacitete. Če se odločimo za več kartic, imamo ob izgubi ene ali če se ta pokvari, na razpolago še druge kartice. Profesionalci uporabljajo obe možnosti in naša osebna odločitev je, katero opcijo bomo izbrali.

Ko se stemni ali ko nam zmanjka svetlobe, nam lahko pride **dodatna bliskavica** še kako prav. Dodatna bliskavica je koristna, tudi ko delamo portrete ali ko fotografiramo v dnevni svetlobi in jo uporabimo, zato da sence niso tako močne. Prav tako jo nekateri uporabljajo za fotografiranje iz vode in tudi za fotografiranje z obale, vendar nam v tem primeru pomočnik drži bliskavico v vodi. Več o tem pa v nadaljevanju.

Za fotografiranje iz vode bomo potrebovali **vodoodporno ohišje**, v katero zapremo svoj fotoaparatus. Vodoodporno ohišje za fotografiranje surfanja se razlikuje od ohišja, ki je namenjeno za potapljanje, zato je zmotno mišljenje, da lahko uporabimo kar ohišje za potapljanje. To je tudi nevarno, saj je ohišje za potapljanje težje. Namenjeno je namreč temu, da zdrži pritisk pod vodo, in tudi drži se drugače. Ohišje za potapljanje je narejeno drugače od ohišij, namenjenih za surfarsko fotografijo. Surfarska ohišja so veliko lažja in so narejena tako, da imajo ročaj, podoben pištoli s sprožilcem, in nam omogočajo fotografiranje iz ene roke. Prav tako so ta ohišja narejena iz posebne plastike in kompozitov epoksi, da so karseda odporna na udarce in na moč valov. Zelo pomembno je, da očistimo svojo opremo po uporabi, saj je slana voda zelo korozivna.

Vodoodporno ohišje je približno tako edinstveno kot oseba, ki ga uporablja. Lahko izbiramo med najbolj znanimi proizvajalci: AQUATECH, Dale Kobetich, SPL ... Najboljši nasvet za to, katerega izbrati, je, da si preprosto izposodimo enega in ga preizkusimo. Videli bomo, kako se nam obnese v roki. Morda bomo želeli trdno konstrukcijo enega, ampak nam ne bo po volji njegova teža.

Ta ohišja so zelo draga in njihova uporaba je zelo specifična, cenejša alternativa vodoodpornim ohišjem je vodoodporna vrečka. Vendar pa je ni priporočljivo uporabljati v valovih, ki imajo veliko moči, saj nam jo lahko sila iztrga iz rok, poleg tega ni tako trpežna kakor ohišja iz karbona in epoksija. Uporaba vodoodpornih vreč je priporočljiva pri fotografiranju iz čolna ali pa iz tako imenovanega kanala, od strani, kjer se val lomi. Več o tem pri poziciji fotografa.

(Chris Burkard 2010 in Lauren Margolis 2013)

Poleg naštetih dodatne opreme je priporočljivo na potovanju imeti tudi še kakšno dodatno baterijo, vodoodporne torbe ali pa pregrinjala za nahrbtnike, saj nas v tropih lahko ujame dež. Potrebujemo tudi opremo za čiščenje fotoaparata in leč ter pregrinjalo za fotoaparat. Ko fotografiramo na plaži, nam lahko veter prši sol na našo (drago) opremo in temu se lahko izognemo s preprostim pregrinjalom za dež. Seveda ne gre brez plavutk in čelade za fotografiranje iz vode, dobre obutve, neoprenske obleke (za fotografiranje iz vode, kadar je hladna), računalnika (za obdelavo fotografij), mobilnega telefona (ki je kamera slabše kvalitete, ampak vedno pri roki) in kompaktnega fotoaparata (kadar je veliki zrcalno refleksni fotoaparat preveč moteč, prav pride majhen fotoaparat).

3.2 EKSPOZICIJA

Za dobro surfarsko fotografijo kot tudi sicer za vsako fotografijo je treba dobro poznati osnove pravilne oz. dobre ekspozicije in kako najbolje izkoristiti svetlobo. Prav tako pa je treba poskrbeti, da so barve na fotografiji pravilne, še posebej ko se fotografira v prostorih z umetno svetlobo.

Dobiti pravilno ekspozicijo že na začetku, ko fotografiramo, je zelo pomembno. Vendar danes lahko v postprodukciji do določene mere popravimo morebitne napake ekspozicije, ki smo jih naredili ob fotografiranju, če fotografiramo v »raw formatu«. Če naredimo pravilno ekspozicijo, že ko fotografiramo, si lahko prihranimo veliko časa za obdelovanje v digitalni postprodukciji. Kot varnostno mrežo v primerih, ko nam ne uspe dobiti želene ali prave ekspozicije, pa dandanes uporabljamo udobje digitalnega »raw formata«.

Nekateri fotografi bi rekli, da pravilna ekspozicija ne obstaja. Menijo, da je pravilna ekspozicija stvar subjektivne presoje in odvisna od fotografa. To je po svoje res, vendar ima v teoriji fotografija pravilno

ekspozicijo takrat, ko vsebuje vse tone od senc pa do svetlih točk. V praksi fotografija lahko vsebuje vse tone le takrat, ko je razpon tonov na motivu manjši od razpona tonov, ki jih je naše tipalo sposobno zaznati (11 zaslonk razlike). V naravi je ta razpon večinoma večji, zato bomo vedno določene tone izgubili. Treba se je torej samo odločiti, katere tone lahko pogrešamo: svetle ali temne. Torej pri fotografiji v naravi vedno govorimo o kompromisu ob razmisleku, kaj bo bolje za naš motiv. Pravilna ekspozicija je osnova za dobro fotografijo, ne glede na to za kaj bomo fotografijo kasneje uporabili. Na osvetlitev slike vplivajo osvetlitev motiva, občutljivost tipala, odprtina zaslonke, goriščnica in čas osvetlitve tipala. Čeprav so glavne stvari, ki pripomorejo k dobri športni fotografiji, predvidevanje, sposobnost ujeti pravi trenutek in dobri refleksi, ne smemo podcenjevati dobre osvetlitve. Slednja lahko ustvari občutek dramatičnosti ali pa poudari dogajanje.

Pri ocenjevanju pravilne ekspozicije se je najbolje zanašati na svetlometer, vgrajen v fotoaparatus, ali pa na zunanji svetlometer. V novejše digitalne kamere so vgrajeni zelo moderni in prefinjeni svetlometri, ki večino časa zadenejo pravilno ekspozicijo. Ne glede na to, kako natančni so, vgrajeni svetlometri v fotoaparatusih lahko odpovedo zaradi enega glavnih razlogov, in sicer presvetlitve ali podosvetlitve. Kajti svetlometri so kalibrirani, da merijo odbojno svetlobo, kot da se odbija iz srednje sivih tonov, se pravi 18-odstotne sivine. Ko na primer s fotoaparatom poskusimo izmeriti svetlobo plaže, bo vgrajeni svetlometer pokazal napačno osvetlitev, saj se od peska in vode odbija veliko svetlobe, in posledično bo podosvetlil fotografijo. V obratnem primeru pa moramo biti pozorni, ko imamo na plaži črn vulkanski pesek ali pa črne skale, da svetlometer ne bo preosvetlil fotografije. Treba je biti pozoren na take primere, tudi ko fotografiramo v svetlobo in tako, da dobimo silhuete. Tedaj je treba ekspozicijo narediti ročno. Ko fotografiramo v cevi, lahko ročno nastavimo ekspozicijo, še preden vstopimo v vodo, in za približno pol do ene zaslonke presvetlimo fotografijo, saj je znotraj cevi manj svetlobe. Treba je še biti pozoren, ko ročno nastavimo ekspozicijo in fotografiramo, na primer v tropih, če je precej oblačno. V takih razmerah lahko osvetlitev variira iz minute v minuto, saj pred sonce pridejo oblaki. Treba je tudi imeti v mislih, da je za fotografiranje akcije in hitrega dogajanja treba imeti dovolj veliko hitrost zaklopa, z drugimi besedami: dovolj kratek ekspozicijski čas, če fotograf želi zamrzniti gibanje. Zato je v določenih primerih bolje izbrati bolj odprto zaslonko in žrtvovati globino ostrine za to, da imamo krajši ekspozicijski čas, da akcija, ki jo fotografiramo, ostane zamrznjena.

Najbolj uporabno orodje za določanje oz. preverjanje pravilne ekspozicije v digitalnem času pa je nedvomno LCD-ekranček na zadnji strani našega fotoaparata. Ta pride še kako prav za predogled in določanje pravilne osvetlitve. Preverimo histogram. Fotografiranje surfarjev v črnih neoprenskih

oblekah, v ozadju pa bele pene valov predstavlja zelo zahtevno kombinacijo, za katero bomo težko našli pravilno ekspozicijo. Zato je najlažje preveriti histogram v našem fotoaparatu in kaj hitro bomo ugotovili, ali smo odrezali temne ali svetle tone. Vendar pa ne smemo gledati na ekran, medtem ko se športna dejavnost odvija, saj bomo najverjetneje zamudili kakšen zelo dober fotografski trenutek (Peter Skinner, 2007).

Osnovna dnevna ekspozicija ali »Sunny f16 rule«

Lighting Conditions	Aperture
	f/16
	f/11
	f/8
	f/5.6
	f/4

Alessandro Arcidiacono

S 12: Slika prikazuje pravilo »sunny f16«, 2011

Z izkušnjami profesionalni fotografi dobijo občutek za moč svetlobe. Dobri fotografi že nekako vedo, kaj bodo njihovi svetlomeri pokazali, in lahko že vnaprej približno ocenijo, kašna bo osvetlitev in kakšne nastavitve bodo izbrali. Obstajajo tudi načini, da dobimo pravilno osvetlitev, ne da bi uporabljali svetlomer. Pravilo se imenuje »sunny 16« ali osnovna dnevna ekspozicija in izvira še iz časa, ko so fotografirali na film. Pravilo je zelo preprosto: na sončen dan nastavimo na fotoaparatu zaslonko f16 in hitrost zaklopa naj bo ista, kot je naš ISO. Tako bomo dobili pravilno ekspozicijo. Seveda lahko uporabimo tudi druge kombinacije zaslonke in zaklopa, ki nam dajo isti ekvivalent osvetlitve.

(Peter Skinner, 2007)

Sivi toni

Prav tako lahko pravilno ekspozicijo dobimo tako, da pomerimo s svetlomerom v nekaj, kar je srednje sivih tonov (siva stena, zeleni grmički ali pa dlan), in svetlomer nam bo pokazal pravilno ekspozicijo. Naša dlan je skorajda srednje sivih tonov in je tudi ena izmed najbolj priročnih »sivih kart«, ki jo imamo seveda ves čas s seboj in jo vedno lahko uporabimo za odčitavanje pravilne ekspozicije. Pri odčitavanju ekspozicije moramo biti pozorni samo na to, da naša roka ni čista 18-odstotna sivina,

ampak malo temnejša, zato nam ponavadi svetlomer kaže za dve tretjini zaslonke temnejšo sliko. Samo prepričajmo se, da enaka svetloba pada na objekt, s katerega merimo osvetlitev, kot je svetloba na objektu, ki ga fotografiramo. Ko fotografiramo surfanje, lahko pomerimo osvetlitev na enakomerno osvetljen del modrega neba in dobili bomo približno pravilno osvetlitev. (Peter Skinner, 2007)

3.3 SVETLOBA

»Osvetlitev lahko ustvari ali pa uniči dobro surfarsko sliko, zato gre za igro čakanja! To vas lahko stane nekaj valov in časa, vendar je trud poplačan, ko dobite dober posnetek. Najboljši čas za dobro, atmosfersko fotografijo je zjutraj ali zvečer, ko je tako imenovana zlata ura. Takrat je sonce nizko, ustvarja dobre in zanimive sence, žarke tople svetlobe in barve so popolnoma nasičene. Opoldansko sonce je po svoje uporabno pri fotografiranju hitrejše akcije, vendar mu manjka karakteristika. Zato vstanite zgodaj in fotografirajte, vse dokler še zadnji žarki sonca ne zaidejo. Ko se namestite in ste našli svoje mesto za fotografiranje, naredite več posnetkov in opazujte, kaj se dogaja s svetlobo. Presenečeni boste, koliko različnih posnetkov istega prizora lahko dobite v zelo kratkem času, ko se svetloba spreminja, zlasti ko je oblačno ali pa je neurje. Počakajte, da sončni žarki prebijejo nebo, in jih uporabite v svojem posnetku. Takšni preprosti napotki lahko spremenijo vaš posnetek iz čisto navadnega v zmagovalnega.« (Surf photography 101 part i, 2010)

Zelo pomembno je, da se zavedamo kvalitete svetlobe, jo znamo uporabiti sebi v prid in jo poiskati. Enako pomembno je vedeti, iz katere smeri ta svetloba prihaja. Kvaliteto svetlobe ponavadi opišemo s pridevniki, kot so mehka/trda svetloba in topla/hladna svetloba. Kot že rečeno, je najboljša svetloba v naravi zgodaj zjutraj in proti večeru, ko je nežna in topla. Ta čas imenujemo zlata ura ali »golden hour«. Nimamo vedno take sreče, da bi lahko fotografirali v najboljših razmerah, vendar pa je pomembno, da se zavedamo, kakšno svetlobo imamo, in da jo tudi najbolj optimalno izkoristimo.

Prav tako je pomembna smer, iz katere svetloba prihaja. Če se le da, se izogibamo fotografiranju takrat, ko je svetloba direktno nad glavo, saj taka osvetlitev meče najbolj ostre in grde sence po obrazu.

Smer svetlobe delimo nekako na tri osnovne smeri, iz katerih svetloba prihaja: od spredaj, od strani in od zadaj.

Osvetlitev od spredaj: kot že besedna zveza namiguje, je to osvetlitev, ki bo osvetlila surfarja ali atleta od spredaj in je najbolj varna osvetlitev, saj je vse osvetljeno enakomerno z nekaj malega senc. Ekspozicijo ponavadi svetlomer zadene brez problema. Taka osvetlitev je tudi najbolj pogosta.

Osvetlitev od strani meče močne sence po športniku, in če jo uporabimo pravilno, lahko naredi zelo dramatične slike. Paziti moramo samo, da sence ne padajo po ključnih delih, kot recimo športnikov obraz.

Osvetlitev od zadaj ali »rim light« je lahko zelo učinkovita ali dramatična osvetlitev. Določiti pravilno osvetlitev za predele v sencih zna biti težje. Bodimo pozorni tudi na »lens flare«, saj slikamo direktno v svetlobo, tako da je priporočljiva uporaba svetlobne zaslonke. Pri taki osvetlitvi je zelo lahko dobiti silhuete. Bodimo pozorni, da so detajli na našem subjektu vidni, razen če je ujeti silhuete dejansko naš namen.

(Peter Skinner, 2007)

3.4 TEHNIKA

Tako kot pri osvetlitvi je zelo pomembno, da obvladamo in poznamo nastavitve na našem fotoaparatu. Ko smo na plaži in se valovi lomijo in so surfarji v vodi, sonce ravno zahaja in imamo čudovito svetlobo ali pa se pred nami odvija tekma za svetovni pokal v surfanju, je pomembno, da se v tistem trenutku ne ubadamo z nastavitvami fotoaparata in podobnimi stvarmi, ampak fotografiramo akcijo, ki jo imamo pred očmi.

Hitrost zaklopa in zaslonka

Pomembno je, da zamrznemo gibanje, zato je ključnega pomena, da izberemo dovolj veliko **hitrost zaklopa** oziroma kratek ekspozicijski čas. Surfar se na valu premika najprej navzdol, potem naprej skupaj z valom proti obali in hkrati tudi v levo ali desno stran. Če seštejemo vse te hitrosti skupaj, pridobi zelo veliko hitrost, glede na fotografa, ki stoji na obali, zato je potrebna hitrost zaklopa nekje od 500 do 1500. Prav tako je zaželeno, da fotografiramo pri najbolj odprti **zaslonki**, če uporabljamo teleobjektiv. To nam da dve prednosti: prvič, majhna globina ostrine široko odprte zaslonke nam pomaga, da surfarja še bolje izoliramo in po možnosti odstranimo kakšne moteče elemente v

ospredju ali ozadju, in drugič, lahko bomo uporabili veliko hitrost zaklopa, ki nam zmanjša možnost za zamazane fotografije. (Peter Skinner, 2007)

Majhna hitrost zaklopa in »panning« sta dve izmed čudovitih tehnik ali načinov, ki se uporabljata za prikazovanje hitrosti. Z uporabo majhne hitrosti zaklopa lahko razgibamo vodo ali surfarja in dobimo občutek hitrosti in zanimiv učinek. S tehniko »panning« pa uporabimo majhno hitrost zaklopa in sledimo surfarju v smeri gibanja. Priporočljivo je uporabiti stojalo ali monopod. Tako dobimo zamegljene detajle in linije, vendar pa je naš surfar kar se da oster. Lahko si tudi pomagamo, če je to mogoče, z uporabo dodatne bliskavice, saj ta bliskne v tisočinki ali dvatisočinki sekunde in tako osvetljen objekt ali pa športnik ostane oster, ozadje pa ne. Naj še dodam, da sta opisani tehniki med najtežjimi, in če niste zelo večji v teh tehnikah, jih ni priporočljivo uporabljati takrat, ko fotografirate za naročnika, ali pa na tekmovanjih. (Peter Skinner, 2007)

3.5 OSTRENJE

Za to, da bo naša dobra surfarska fotografija ostra, pa je treba obvladati fokus. Prvič, treba je biti zbran in opazovati, kaj se dogaja – tako v smislu načrtovanja kot opazovanja skozi lečo. Z veliko vaje bodo naše fotografije ostre in osvojili bomo tehnike ostrenja, predvsem pa nam bo to prišlo v podzavest. Moderni fotoaparati imajo zelo dober avtofokus ali samodejno ostrenje in dobre leče imajo tudi hitre motorje za fokusiranje. Vse to pripomore k ostri fotografiji. Tudi programska oprema za avtofokus je postala zelo pametna, zato lahko zelo natančno nastavimo samodejno ostrenje po svojih željah. Profesionalci grede tudi tako daleč, da v programski opremi določijo nastavitve, da samodejno ostrenje ohrani ostrino ves čas na surfarju. V primeru, da se nam ta izmuzne iz točke ostrenja, samodejno ostrenje ne bo prestavilo točke ostrine na ozadje ali kam drugam, ampak bo sledilo surfarju. Če bomo z avtofokusom sledili surfarju in zraven fotografirali v sekvenčnem načinu, je priporočljivo nastaviti samodejno ostrenje na »Continuous AF mode«. Pri tej nastavitvi bo samodejno ostrenje še naprej sledilo surfarju, tudi medtem ko se zrcalo premika. Glede na našo kompozicijo, je treba tudi izbrati točke ostrenja. Priporočljivo je izbrati eno ali pa štiri točke ostrenja, ki so si blizu. Vse to nam pomaga, da lažje ohranimo ostrino na surfarju, ne da bi samodejno ostrenje zmotili drugi elementi, in na koncu je rezultat ostra slika.

Ko pa fotografiramo iz vode ali pa uporabljamo širokokotni objektiv, je priporočljivo in najlažje uporabiti srednjo zaslonko, nekje okoli f8, in prestaviti fokus na ročno ostrenje ter ga nastaviti tako, da bo hiperfokalna dolžina taka, da bo vse ostro, od sprednjih elementov vse do ozadja prizora.

Za doseganje največje možne globinske ostrine pri katerikoli vrednosti zaslonke in dolžine goriščnice lahko uporabimo tako imenovano hiperfokalno razdaljo. Pogosto jo uporabljajo krajinski fotografi, a nam pri surfarski fotografiji še kako pride prav, ker le tako dosežemo, da so vsi predmeti na fotografiji (od neskončno oddaljenih do bližnjih) izostreni. Če izostrimo v hiperfokalni razdalji, bo globinska ostrina segala od neskončnosti do polovice hiperfokalne razdalje oddaljenosti predmetov (npr. pri hiperfokalni razdalji 15 m se bo globinska ostrina raztezala od neskončnosti do oddaljenosti 7,5 m od fotoaparata). Najlažje jo izračunamo s pomočjo aplikacije na telefonu, lahko pa tudi s pomočjo lestvice globinske ostrine, ki je navedena na objektivu, ali pa s pomočjo diagrama.

(Peter Skinner 2007 in J. Meyer 2013)

3.6 ODLOČILNI TRENUTEK

Vsak dan vidimo veliko zelo dobrih fotografij na internetu in v revijah. Fotografi, ki so posneli te fotografije, so dejansko ujeli odločilni trenutek oziroma vrhunec akcije. Ker te fotografije vidimo tako pogosto, zlahka spregledamo oziroma pozabimo, kako veliko znanja in truda gre v izdelavo resnično dobrih športnih fotografij. Mogoče bi že lahko rekli, da je potrebna malo sreče za tiste res dobre fotografije, pa vendar se zdi, da sreča ljubi tiste fotografe, ki vedo, kaj pričakovati, in so dobro pripravljene izkoristiti priložnost, ko se neponovljivi trenutek zgodi.

Da pa lahko predvidimo, kdaj se odločilni trenutek zgodi, je treba dobro poznati šport, se glede na to pravilno postaviti in uporabiti pravo opremo. Razlika med vrhuncem akcije in sekundo prej ali pozneje je lahko razlika med navadno fotografijo in nepozabno dobro fotografijo.

(Peter Skinner, 2007)

3.7 POZNAVANJE ŠPORTA

Eden izmed prvih odgovorov na vprašanje, kako dobimo dobro športno fotografijo, je nedvomno dobro poznavanje športa in pri surfanju ni nič drugače. Ne bom se spuščal v detajle in razlagal vsega o surfanju, kajti to bi bilo preobsežno, ampak bom izpostavil nekaj klasičnih trenutkov, ki se na fotografijah dobro obnesejo in na katere smo lahko pozorni med fotografiranjem. Za boljše razumevanje surfarskih fotografij je priporočljiv ogled znanih surfarskih revij in njihovih spletnih portalov, saj te objavljajo fotografije, ki spadajo v sam vrh surfarskega fotografiranja.

3.7.1 Surfanje v tubi ali cevi

S 13: Karibi, 2013. Fotograf: Chris Burkard

Jahanje v cevi ali surfanje v tubi je izraz, ki ga surfarji uporabljajo, ko opisujejo vožnjo v notranjosti vala, in to v točki, ko se val zlomi in tvori cev ali tubo. V ustreznih razmerah valovi na nekaterih območjih tvorijo tako imenovane premikajoče se cevi ali tube, ko se val zlomi. Za primer si oglejmo eno najbolj znanih cevi na svetu: Banzai Pipeline na Havajih (Tube riding, 2014).

Jahanje v cevi je eden izmed najzahtevnejših in najnevarnejših elementov surfanja (valovi, ki tvorijo cevi, se v večini lomijo čez zelo plitko, kot britev ostro koralno dno), zato ni prav nič čudnega, da so to najbolj cenjene in »opevane« fotografije v surfarski industriji. Pri fotografiranju surfarja v cevi moramo biti pozorni na kot, iz katerega fotografiramo, in na točno določen čas, kdaj pritisnemo na sprožilec, saj želimo prikazati, kako globoko v cevi je surfar (bolj globoko ko je, bolj je zaželeno). Pri poziciji bom bolj nazorno opisal, kje je priporočljivo biti postavljen za fotografiranje cevi. V primeru, da fotografiramo z obale pravokotno na val in da se nam surfar ne skrije za zaveso padajoče vode, ponavadi uporabimo sekvenco, da prikažemo, da je surfar izpeljal element do konca in prišel iz cevi.

3.7.2 Manevri na valu

S 14: Jole Parkinson lepo pokaže, kako se delajo manevri na valu, Bali, Indonezija, 2013. Fotograf: Miha Godec

To so večinoma vsi manevri, ki jih surfar dela na valu. Nekateri so lažji, drugi težji, nekateri so videti lepši kot drugi ... V večini so cenjeni tisti na večjih valovih, pri katerih je potrebne veliko moči in tehničnega znanja za izvedbo manevra. Lahko bi poenostavljeno rekli, da so bolj cenjeni tisti, pri katerih surfar razprši čim več vode. Taki manevri se v žargonu imenujejo: »botom turn«, »cut back«, »top turn« in »off the lip«. Pozorni moramo biti na govorico telesa, slog in obraz surfarja.

3.7.3 Manevri v zraku

S 15: Manevri v zraku, Bali, Indonezija, 2013. Fotograf: Miha Godec

Manevri v zraku nastanejo, ko je surfar za kratek čas v zraku, skoči čez val, nanj znova pristane in nadaljuje vožnjo. To so novejši manevri in zadnje čase so zelo popularni. Surfari lahko delajo tudi rotacijo in na različne načine preprijejo surf. Tudi pri manevrih v zraku je treba biti pozoren na govorico telesa, slog in vidnost surfarjevega obraza.

3.7.4 Krajinska fotografija skupaj z valovi

S 16: Aleutianovi otoki, Aljaska, 2012. Fotograf: Chris Burkard

Ne smemo pozabiti tudi na okolico, saj je zelo pomembna. Poskusimo jo vključiti v fotografije. V večini primerov bo ravno okolica naredila fotografijo zanimivo. Surfanje je šport, ki se za zdaj izvaja izključno v naravi in le redkokdaj v umetnem okolju. S tem imamo v mislih umetne valove v bazenih, ki so se že pojavili v zadnjih letih, in umetne grebene, na katerih se valovi lomijo, čeprav so tudi ti postavljeni v naravi. Ravno okolica in narava delata ta šport še posebej zanimiv. Pri fotografiranju okolice pa veljajo ista pravila ali nasveti kot pri krajinski fotografiji. Eno izmed takih pravil smo že omenili pri poglavju Svetloba, in sicer zlato uro. To je zjutraj in zvečer, ko je sonce nizko in lepe, dolge sence padajo na pokrajino ter so barve nasičene in tople. Drugo tako – niti ne pravilo, ampak zgolj vodilo – je pravilo zlatega reza in njegova poenostavljena verzija, pravilo tretjin, ki pravi, da postavimo horizont v tretjine in zanimive elemente fotografije v presečišča tretjin. Več o tem pravilu razlagam v poglavju o kompoziciji. Prav tako je treba biti pozoren na vreme in se mu tudi primerno prilagoditi, da ne zamudimo dobre priložnosti. Slabo vreme, oblaki, dež, toča, sneg ali pa megla še ne pomenijo, da bo fotografija slaba. V določenih primerih so ravno to elementi, zaradi katerih je fotografija edinstvena.

Vrsta dejavnikov, kot sta fotografova vztrajnost in želja po valovih, razkrivajo bistvo surfanja fotografskemu objektivu.

Naj bodo valovi v eksotičnih tropskih krajih ali prizorišče blizu velikih mest, v bližini industrijskih objektov ali pristanišč ali pa za hišo kakšnega surfarja v Kaliforniji, pomembno je, da z vključevanjem okolice v fotografijo lahko zajamemo zgodbo in vzdušje, ki ga okolica dodaja temu športu.

3.7.5 Vse, kar sodi zraven, ko se ne surfa

S 17: Slovenski surfarji se odpravljajo v vodo, ki ima 11 stopinj Celzija, Medulin, Hrvaška, 2013. Fotograf: Miha Godec

Ko prenehamo slikati valove, ne pospravimo fotoaparata v torbo, kajti ravno takrat se mogoče zgodi kakšen čarobni trenutek, ki razkrije čustva in duh surfanja in vse, kar sodi k temu čudovitemu športu. Večina najboljših surfarskih fotografskih portfeljev vsebuje posnetke ob sončnem zahodu na plaži, vožnjo v odprtem tovornjaku z deskami, privezanimi na vrh, ali celo kres ponoči, ko je dan končan. To so podobe, ki ustvarijo zgodbo in naš celoten portfelj povežejo v celoto. Dobre surfarske fotografije lahko nastanejo, tudi ko smo zelo daleč stran od morja in valov. To so lahko fotografije s potovanja ali so kako drugače povezane s surfanjem, na primer z izdelavo surfa ali pa v povezavi s surfarsko subkulturo. Lahko so tudi čisto konceptualne fotografije, tako kot v mojem praktičnem delu diplomske naloge. (Lauren Margolis, 2013)

3.8 LOKACIJA

S 18: Maroko, 2014. Fotograf: Miha Godec

Mogoče je samoumevno, a vendar naj le omenim še, da za dobro surfarsko fotografijo potrebujemo tudi dobro in idilično surfarsko lokacijo. Dobre fotografije surfarja v cevi skorajda ne moremo posneti na slovenskem morju, nikakor pa ne moremo take fotografije narediti v Ljubljani. Treba je biti na pravem kraju, kjer se tudi lomijo dobri valovi. Zelo preprosto povedano: valovi se lomijo praktično vsepovsod po svetu, kjer je dovolj velika vodna površina, čez katero piha veter in povzroča valove. Vprašanje je, kako dobri bodo ti valovi in kako konsistentni bodo, kako se bodo lomili ter kako topla bosta morje in zrak. Dobre valove najdemo praktično na vseh kontinentih. V večini primerov za primerne kraje, kjer se lomijo dobri valovi, okličemo kraje s kvalitetnimi in konsistentnimi valovi. Osnovno pravilo je, da so najboljši kraji za surfanje na zahodnih obalah ob večjih oceanih. Takšne lokacije so na primer: Havaji, Indonezija, Kalifornija (zahodna obala ZDA), Mehika, Avstralija, južna in severna Afrika ter zahodnoevropska obala. Veliko je treba potovati. Novi kraji in novi obrazi vedno priskrbijo veliko fotografske inspiracije. Profesionalni fotografi surfanja pogosto preživijo zime na

Havajih, ker se takrat tam največ dogaja v surfarskem svetu. Potovanje po svetu je že samo na sebi koristna izkušnja, in če potujemo po svetu, zato da fotografiramo surfanje, je celotna izkušnja še prijetnejša. Ne pozabimo preveriti vremena in informacije, kateri letni čas je najprimernejši za surfanje. Pogledamo tudi, kdaj in kje so profesionalne tekme v surfanju. Eksotični kraji so odličen način, da ustvarimo dober portfelj s surfarskimi fotografijami. Seveda je lažje narediti dobro surfarsko fotografijo na idiličnih krajih, pa vendar naj nas izbor lokacije ne ustavi preveč. Tudi na hrvaškem morju lahko naredimo dobro fotografijo in prav tako drugod po svetu, kjer so valovi (Antoinette Seaman, 2012).

3.9 KOMPOZICIJA

Tudi v kompoziciji imamo možnost individualno izbirati; dobro se je zavedati nekaterih kompozicijskih pravil, ampak prav tako jih kršimo, kadar to želimo. Enako pomembno je, da kompozicijo narekuje tisto, kar je pomembno na fotografiji: subjekt/surfar, narava ali pa val, in da kar se da dobro podamo zgodbo, ki jo želimo povedati. Dobra kompozicija bo nedvomno veliko prinesla k odlični surfarski fotografiji. Za dobro znanje o kompoziciji se je pametno obrniti na slikarske umetnosti ali pa vzeti kakšno knjigo o kompoziciji v roko. Obstaja veliko načinov, kako fotografirati surfanje, a ena stvar je konstantna: dobre fotografije nastanejo takrat, ko postanemo ustvarjalni. Dobra kompozicija lahko kar sama nastane, če smo prej vložili nekaj truda in fotografirali iz različnih zornih kotov in razglednih točk. Hodimo gor in dol po plaži, pojdimo na pomol, stopimo bliže ali pa dlje od vode. Pojdimo na vrh pečine in fotografirajmo od zgoraj navzdol. Poskusimo okviriti fotografijo, tako da imamo v ospredju kakšna drevesa ali pa kaj takega, kar pomaga potegniti pozornost na val v ozadju. Ali pa naredimo nekaj korakov nazaj in uporabimo ljudi v ospredju na zanimiv način. Lahko tudi poiščemo zanimiva ozadja, na primer visoke pečine, palme ... ponavadi ustvarijo zanimive posnetke. Cilj je ustvariti dobro zaokrožen sklop fotografij z dobro kompozicijo.

Pravilo tretjin je le eno izmed najbolj pogostih pravil, ki se uporabljajo, in še posebej pride prav, ko fotografiramo surfanje v kombinaciji z naravo ali pokrajino. Pravilo tretjin preprosto pomeni, da delimo sliko na tretjine z dvema horizontalnima in dvema navpičnima črtama. Izbrani ali glavni predmet zanimanja mora biti približno na sečišču ene od teh črt ali na njihovih stičiščih. Horizont poskusimo postaviti v zgornjo ali spodnjo tretjino in se prepričamo, da je naravnost.

(Antoinette Seaman 2012 in Mike Searle 2010)

3.10 POLOŽAJ FOTOGRAFA

»Dober fotograf ve, kam se mora postaviti.« (Ansel Adams)

Naslednja pomembna stvar pri surfarski fotografiji, o kateri želim govoriti, je položaj fotografa, ki je tesno povezan s kompozicijo. Ni pravilne ali napačne pozicije fotografa, ampak gre po svoje za individualno odločitev, glede na fotografovo vizijo, ustvarjalnost in izpovednost fotografije. V veliki meri nam pozicijo narekuje dostop do surfanja in surfarjev.

Poiščemo zanimive kote, za katere menimo, da iz njih do sedaj še niso fotografirali. To lahko pomeni, da bomo morali iti na drugo stran zaliva ali pa splezati na drevo. Ne smemo imeti pomislekov, da se ne bi ulegli na tla, če želimo ujeti zanimivo perspektivo. Mogoče nas bodo mimoidoči čudno gledali, zato pa lahko naredimo res dobro, zmagovalno fotografijo.

Prav tako ni pravila, kaj bo naredilo našo fotografijo dobro ali enkratno v posameznem primeru. Pa vendarle bi lahko tako kot pri večini športov tudi pri surfanju izpostavili tri osnovne pozicije oziroma kote, iz katerih lahko fotografiramo surfanje, pa bodo fotografije skorajda vedno uspele.

(Peter Skinner 2007 in Mike Smolowe)

3.10.1 Z obale

S 19: Fotografija, narejena z obale, Baleal, Portugalska, 2012, fotograf: Miha Godec

Za začetek je priporočljivo surfanje fotografirati z obale, saj je to najbolj varen način. Ne potrebujemo ultra teleobjektiva za deset tisoč evrov, da lahko naredimo dobro fotografijo. Z malo ustvarjalnega premikanja bomo lahko prišli bližje akciji. Fotografiranje s pomola je dober način, da se lahko približamo akciji. »Beach breaks« so takšni surfarski kraji, kjer se valovi lomijo zelo blizu obale, tako da lahko pridemo kar se da blizu prizorišča surfanja. Prav tako lahko splezamo na kakšen klif ali skale in tako pridemo še bližje akciji, vendar moramo biti previdni pri plezanju ter opazovati ocean in valove. Velikokrat se je že zgodilo, da je prišel niz valov, ki so bili veliko višji od drugih, in taki valovi lahko zalijejo fotografsko opremo ali pa nas, kar je še huje, vržejo s skal v vodo. Ne podcenjujmo moči narave. Prav tako bodimo pozorni na plimo in oseko, ki lahko v nekaj urah spremenita obalo in se valovi lomijo tam, kjer se prej niso, itd. Največja razlika med plimo in oseko se zgodi v kraju Nova Scotia. Ta znaša lahko vse do 16 metrov.

Ko fotografiramo z obale, poskušamo biti ustvarjalni. Poiščemo nove kote in zanimive predmete v okolici, ki jih lahko vključimo v fotografijo. Če nam kraj in oprema dopuščata, se postavimo pod kotom, tako da lahko fotografiramo surfarje neposredno v cev oz. fotografiramo v smeri skorajda pravokotno na obalo. Na ta način lahko pravzaprav tudi simuliramo fotografije iz vode oziroma iz cevi, ne da bi šli v vodo.

Predvsem pa se premikamo sem in tja po obali, da najdemo zanimiv kot. Ne pozabimo vključiti tako imenovanega »line up« posnetka v svoj portfelj. S tujko »line up« označujemo točko, v kateri se val začne lomiti in kamor se surfarji postavijo, ko čakajo na val.

(L. P. Jones 2012 in Ryan Cardone)

3.10.2 Iz kanala

S 20: Fotografija, narejena iz vode, bolj natančno iz kanala. Portugalska, 2012, fotograf: Miha Godec

Vsi surfarski kraji ne dopuščajo fotografiranja iz kanala. Le nekatera surfarska mesta imajo tako imenovan kanal, to je območje, kjer se valovi ne lomijo in je voda globoka, vendar pa se val lomi zelo blizu oziroma ob strani kanala. V kanal lahko pridemo s čolnom, jet skijem ali pa plavamo s plavutkami oziroma z manjšim surfom in se postavimo v kanal. Na ta način smo bližje akciji kot z obale, ampak še zmeraj smo na varnem. Tu se uporabljata vodoodporno ohišje in teleobjektiv z goriščnico od 70 do 200 mm, odvisno od lokacije. Če smo na čolnu, lahko slikamo tudi brez vodoodpornega ohišja, vendar

bodimo pazljivi v bližini loma valov, kjer ponavadi voda prši naokoli. Profesionalni fotografi uporabljajo to pozicijo, kadar fotografirajo velike in nevarne valove, saj je takrat skorajda nemogoče ostati na mestu in plavati v vodi zaradi močnih tokov.

Vodni skuterji so tudi dobra alternativa čolnom, saj so zelo okretni in nas bodo pripeljali blizu akcije ter nas hitro odpeljali stran od nevarnosti. Postali so zelo priljubljeni v Avstraliji, odkar imajo težave z morskimi psi. Fotograf pa lahko tudi sedi na majhnem surfu v kanalu in fotografira, ne da bi se preveč utrudili s plavanjem.

(L. P. Jones, 2012)

3.10.3 V tubi

S 21: Fotografija surfarja Roberta Hennessya v cevi, narejena iz vode. Kot zanimivost: Aichner uporablja dve ohišji z objektivom ribje oko, kar mu omogoča ustvariti fotografije s skorajda neverjetno perspektivo. Fotograf: Scott Aichner

Klasičen posnetek surfarja, narejen znotraj cevi, zahteva od fotografa, da natančno predvidi, kje se bo val lomil in kje bo surfar peljal, ter se medtem pravilno postavi. Da dosežemo takšen posnetek, potrebujemo lečo ribje oko/«fish eye» ali širokokotni objektiv, fotograf pa mora biti približno slab meter stran od surfarja. Pri tem pa je zelo malo prostora za napake. Že manjša napaka lahko poškoduje tako fotografa kot surfarja. Ampak ko gre vse tako, kot mora iti, dobimo dobro fotografijo. Zato je takšna fotografija kot čarovnija.

Varnost je na prvem mestu. Že tako je nevarno plavati med surfarji, ki drsijo mimo fotografove glave na majhnih valovih. Zato ne poskušamo fotografirati surfanja na velikih valovih, vsaj dokler nismo že izkušeni vodni fotografi, dobri plavalci, surfarji in dobro poznamo val in prizorišče. Začnemo fotografirati iz kanala in potem se mogoče približamo dogajanju s 35-mm lečo, šele potem poskusimo z 10- do 15-mm objektivom »fish eye«. Prav tako ni priporočljivo, da skočimo v vodo na tistih surfarskih prizoriščih, kjer je v vodi veliko ljudi. Raje poiščimo lokacije, kjer je samo nekaj surfarjev, in jih po možnosti tudi poznamo. Ključnega pomena je, da se zavedamo, da vsi deskarji ne znajo voziti vala, ki ima fotografa na sredini, in marsikateri surfar se nam bo težko umaknil. Profesionalni surfar bo znal brez težav peljati mimo nas, še več, naredil bo trik ali pa ovinek ali pa bo vozil tubo čisto zraven nas.

Verjetno je največji izziv za dober posnetek, da vemo, kam se postaviti v vodi. Najprej je treba poiskati »impact cono« ali mesto udarca. To je tam, kjer se val zlomi. Ponavadi ga ni težko najti, saj so tam surfarji. To je mesto, kjer skorajda vsak zgornji rob vala pade na vodo. Najboljši valovi se lomijo paralelno z obalo in stran od »mesta udarca«. V tem primeru želimo biti postrani od mesta udarca in pot kotom od mesta, kjer surfarji začenjajo jezdit valove. To izhodišče nam ponuja najboljši pogled na surfarje, ki drsijo navzdol po liniji vala.

Ne pozabimo, da je ta prostor tudi eno izmed najbolj nevarnih mest na obali. Lomeči se valovi prihajajo z veliko hitrostjo in se lomijo z veliko silo, medtem ko lahko surfarji priletijo mimo naše glave v vsakem trenutku. Ko surfarji priletijo mimo, moramo biti pripravljeni, da se za trenutek potopimo. Nekateri fotografi priporočajo, da z enim očesom gledamo skozi kukalo na fotoaparatu in z drugim na val in surfarje. V idealnem primeru se bomo izognili zgrešenim fotografijam in nagnjenim obzorjem, medtem ko še vedno preživimo na nevarnosti. Ampak predvsem moramo vedeti, da smo res dobri in močni plavalci in da se v vodi počutimo udobno.

Nekaj malega sem že omenil pri opreми, a bom tukaj še nekaj dodal. Za fotografiranje iz vode je treba poleg vodoodpornega ohišja in plavuti imeti tudi dobro neoprensko obleko. To je sicer odvisno od

lokacije in toplote vode. Debela neoprenska obleka nas bo v vodi grela in nam s tem omogočila daljše fotografiranje v vodi. Poleg vsega naštetega pa neoprenska obleka ščiti tudi pred raznimi udarci ob dno. Nekateri fotografi surfanja nosijo tudi čelade, ki jih ščitijo pred letečimi surfi, ostrim dnom in lastnim fotoaparatom. Fotoaparati nam z lahkoto prileti v glavo, medtem ko nas val potegne dol in nas premeta naokoli. Vendar pa čelade niso za vsakogar. Nekateri fotografi pravijo, da jih ovirajo v vodi in da zaradi njih slabo slišijo. Čelade so priporočljive, vendar pa so čisto osebna izbira. Prav tako plavutke niso navadne potapljaške plavutke, ampak so narejene posebej za hitro brcanje in plavanje v valovih, so krajše, trde in bolj debele. Brez plavutk ne moremo plavati s fotoaparatom med valovi.

Fotografiranje iz vode je torej eno izmed najtežjih fotografiranj v športni fotografiji, saj je fotograf v drugačnem okolju, za katerega človeško telo ni bilo narejeno, in je prepuščen silam narave, nevarnosti mimoletnih desk in omejenim možnostim premikanja. Fotografirati začnemo počasi, v majhnih, ne tako močnih valovih, od daleč, potem pa počasi napredujemo in z veliko vaje nam bo uspelo dobiti zmagovalni posnetek. Še nasvet za konec: polžite sprednje steklo svojega vodoodpornega ohišja, da preprečite nabiranje vodnih kapljic.

(Mike Smolowe, L. P. Jones 2012 in J. Meyer 2013)

3.11 VRSTE LOMA VALOV GLEDE NA TIP OBALE?

Treba se je zavedati, da vrsta dna in tip obale vplivata na način, kako se val lomi. Tako delimo surfarska prizorišča na tri tipe: »beach break«, »point break« in »reef break«. Pri vsakem izmed teh treh tipov lomljenja valov fotografiramo drugače. Dobro je biti seznanjen z vrsto vala, ki ga bomo fotografirali. Tako bomo lažje ugotovili, kakšno opremo uporabiti. Predvidimo lahko varnostne ukrepe, ki jih bomo upoštevali, in približno si ustvarimo ideje o kompoziciji.

»Point breaks« so ponavadi dolgi valovi, ki se lomijo na vedno isti točki na začetku obale. Lomijo se daleč vzdolž obale. Surfarji ponavadi začnejo surfati na teh valovih zelo daleč stran od fotografov in končajo zelo blizu. Za takšen kraj je dobro imeti ultra teleobjektiv. Fotografirati začnemo tako, da stojimo na koncu plaže blizu točke, kjer surfarji končajo vožnjo po valu. Na ta način lahko dobimo dobro perspektivo surfarja, ki se vozi proti nam pod 45-stopinjskim kotom. Potem ko spoznamo

lokacijo z ene strani, se premaknemo gor in fotografiramo surfarje, ki se premikajo proč od nas. Ne pozabimo vključiti v sliko tudi kakšnih zanimivih elementov, kot so ljudje v ospredju ali ptiči.

(Antoinette Seaman, 2012)

S 22: Klasičen maroški "point break", Maroko, 2014. Fotograf: Miha Godec

»Beach breaks« so valovi, ki se lomijo zelo blizu peščene obale. Surfarji imajo na taki plaži veliko krajše vožnje s surfom kot na »point breakih«. Še zmeraj bomo potrebovali teleobjektiv za fotografiranje na takšni plaži, ampak ni potrebno, da je 500-mm. Večina takšnih valov omogoča surfarju samo nekaj manevrov, zato moramo razmišljati še posebej hitro in predvidevati, kako ujeti dobro vožnjo. Pripravljeni moramo biti zavrteti fotoaparata levo ali desno, zato ker se valovi na »beach breaku« lomijo vsepovsod in surfarji so ponavadi razpotegnjeni oz. razporejeni vzdolž plaže. Dobro pri tem je dejstvo, da lahko stojimo na enem mestu in vrtimo fotoaparata naokoli in dobimo čisto različne perspektive. (Antoinette Seaman, 2012)

S 23: "Beach break", Baleal, Portugalska, 2012. Fotograf: Miha Godec

»Reef breaks« so pogosti v tropskih deželah. Valovi se lomijo na koralnih grebenih, ki obdajajo otoke. Ti so ponavadi tako daleč, da moramo do njih pripluti z ladjo. Eden izmed najbolj nevarnih »reef breakov« na svetu je Teahupooin, ki je dostopen samo z ladjico. Fotografi radi prikažejo surrealen lokacijo in velikost valov, s tem da v okvir fotografije vključijo tudi ladjice v ospredju. (Antoinette Seaman, 2012)

S 24: "Reef break" Teahupoo, Tahiti, 2012. Fotograf: Sean Davey

3.12 MISLI VNAPREJ IN BODI PRIPRAVLJEN

Misli vnaprej! S tem kratkim stavkom namigujem na najbolj pomemben del surfarske fotografije, ki je ponavadi samoumeven ali pa spregledan in je največkrat kriv za slab posnetek. S tem želim poudariti to, da moramo načrtovati marsikaj vnaprej; kam se bomo odpravili fotografirat valove, kam se bomo postavili na obali, kdaj je sončni vzhod in kdaj zahod, kje vzhaja in zahaja sonce, kakšna je vremenska napoved, ali je surfanje boljše ob plimi ali oseki, kateri surfarji bodo na plaži, ali je morda v kratkem na vrsti kakšna tekma itd.

Kot že rečeno, sta pripravljenost in hitra odzivnost, da zajamemo surfarske manevre, dva izmed najpomembnejših vidikov v surfarski fotografiji. Če ne vemo, kaj moramo ujeti v fotografijo, najverjetneje ne bomo dobili dobre fotografije. Če ne predvidimo, kaj se bo zgodilo na valu, bomo skoraj gotovo zamudili dobro fotografijo.

Ko surfar začne nabirati veliko hitrost, bodimo pozorni. To ponavadi pomeni, da se pripravlja na manever. Fotografirati začnemo malo prej in fotografiramo vse do konca manevra. Slab fotograf lahko prikaže tudi najboljšega surfarja v slabi luči, če ga fotografira v napačnem trenutku. (Antoinette Seaman, 2012)

3.13 SURFARSKA FOTOGRAFIJA VČASIH IN DANES

Tehnologija se izjemno hitro razvija in skupaj z njo se je tudi surfarska fotografija z leti spremenila.

Včasih so fotografirali na film, na diapozitive, če smo bolj natančni. In diapozitivi so zelo občutljivi na ekspozicijo in ne dopuščajo veliko napak. V tistem času je vsak fotograf svetlomer nosil okoli vratu, saj je bila točna ekspozicija ključnega pomena, danes pa se v 16-bitnem »raw formatu« lahko zmotimo za eno zaslonko, pa ne bo velikih težav.

Včasih je film imel 36 posnetkov, kar je predstavljalo resen problem, ko govorimo o fotografiranju iz vode. Se pravi, ko je bil zavojček filma posnet, kar se zgodi zelo hitro, če si predstavljamo, da je Canonov takrat najboljši fotoaparati naredil deset slik na sekundo, je bilo treba odplavati nazaj na obalo in na plaži previdno zamenjati film, pri tem pa paziti, da pesek ali voda nista prišla v fotoaparati. Kot si lahko predstavljamo, je to bilo zelo mučno, zlasti ker so fotografi zamujali zelo dobre surfarske posnetke med menjavo filma. Zato so kdaj pa kdaj surfarski fotografi v tistem času plavali kar z dvema ohišjema. V Angliji so to delali tudi zato, ker so imeli v vsakem ohišju različno občutljiv film in so se s

tem lahko prilagajali hitro se spreminjajočemu vremenu. Fotografiranje na kopnem prav tako ni bilo nič lažje. Avtomatsko ostrenje je bilo prisotno že leta 1987, ampak večina fotografov si ni mogla privoščiti zamenjave celotne opreme, tako da so uporabljali leče z ročnim ostrenjem vse tam do poznih 90. let. Se pravi, s samo 36 posnetki in filmom, ki je izjemno občutljiv na pravilno ekspozicijo in ročno ostrino, ki jo je moral fotograf zadeti kar najnatančneje, je bilo pred dobrimi dvajsetimi leti dobiti dobro surfarsko fotografijo prava umetnost. Dobri posnetki so bili vredni zlata.

Ko je fotograf porabil zavojčke filma, jih je bilo treba poslati v laboratorij, na primer v Honolulu ali London. Če so imeli fotografi resen rok za oddajo fotografij, so lahko v najboljšem primeru dobili fotografije v enem dnevu in kurirske službe kot DHL ali Fedex so bile ključnega pomena. To je bil še čas, ko internet za tako uporabo, kot jo poznamo danes, ni obstajal in prvi digitalni fotoaparati so bili izjemno dragi in sploh niso bili namenjeni za komercialno uporabo.

Ko so posnetki končno prišli do uredništva revije in so bili po dolgih debatah najboljši posnetki izbrani, je bilo treba diapozitive poslati v skeniranje. To je bil izjemno drag postopek in celotna ekipa strokovnjakov je bila potrebna za obratovanje teh naprav. Cela industrija skeniranja je danes praktično izumrla. Vsak posnetek je precej stal. Za en bobnast posnetek se je odštelo približno 25 funtov. Samo priprava fotografije za surfarsko revijo je stala nekaj tisoč funtov.

Računalniki v tistem času niti niso zmogli procesirati fotografije v visoki resoluciji, zato so med oblikovanjem revije uporabljali fotografije majhne resolucije in šele kasneje v tisku so vstavili fotografije v polni resoluciji. V tistih časih so bile surfarske revije edino, kar je držalo celo surfarsko kulturo skupaj. Revije so bile edini vir informacij o tem, kaj se na tem področju dogaja drugod po svetu. Oglaševalski in operativni proračuni revij so bili veliko višji od današnjih.

Dvajset let kasneje je fotografska digitalna revolucija spremenila vse. Celotna industrija filma je praktično propadla in tovarn, ki so skenirale posnetke, ni več. Danes si tako rekoč vsak lahko omisli fotografirati surfanje brez večjih težav, saj osnovna oprema stane samo nekaj sto evrov. Digitalni fotoaparati so postali izjemno zmogljivi. Novi fotoaparati so sposobni fotografirati 14 fotografij na sekundo. Koliko posnetkov bomo naredili, danes sploh ne predstavlja problema, saj s karticam velikosti tudi do 512 GB lahko naredimo dvesto tisoč fotografij velikosti osem mega pikslov. Diski za shranjevanje fotografij so se bistveno pocenili in lahko shranijo veliko fotografij. Izjemno zmogljivi računalniki omogočajo netežavno in poceni obdelavo fotografij in oblikovanje revij. Danes lahko naredimo dobre fotografije tudi s telefonom. Takšna naprava je bila pred dvajsetimi leti samo znanstvena fantastika. (Roger Sharp, 2014)

3.14 UČITE SE OD NAJBOLJŠIH

Če je le mogoče, si ogledamo fotografije profesionalnih fotografov surfanja v galerijah, publikacijah ali pa na njihovih spletnih straneh. Opazili bomo, da je vsaka njihova fotografija že sicer umetniško delo. Ustvarjalnost najboljših profesionalnih fotografov ne pozna meja. To se potrjuje v različnih (izvirnih) zornih kotih fotografiranja, v fotografiranju ob različnem času dneva kot tudi v potovanjih in odkrivanju novih, eksotičnih surfarskih krajev.

Profesionalni fotografi surfanja dodajo umetniško vrednost svojim fotografijam. Njihova dela se ne vrtijo samo okoli surfanja ali surfarja, ampak poskušajo poudariti nekaj posebnega, kar je na surfarju ali pa na valu, na katerem surfa. Moč surfarja je še bolj poudarjena, ko ga ujame v fotografijo z dramatičnim sončnim zahodom v ozadju. Oddaljen in izoliran surfarski kraj daje še bolj eksotičen občutek, če je v ospredju še kaj, kar poudari te občutke odročnosti. Lahko pa je to fotografija popolnega ali pa divjega vala, na katerem sploh ni surfarja, temveč si lahko gledalec le predstavlja in zamišlja, kako bi bilo jezdit na njem. V naslednjem segmentu bom predstavil le peščico najboljših fotografov surfanja, ki jih občudujem. (Antoinette Seaman, 2012)

3.15 FOTOGRAFI SURFANJA IN NJIHOVA DELA

3.15.1 *Chris Burkard*

V le nekaj letih profesionalnega ukvarjanja s fotografiranjem surfanja je Chrisu Burkardu uspelo objaviti fotografije na naslovnica skoraj vseh velikih surfarskih publikacij, zmagati na fotografskem natečaju Red Bull Illume in potovati v nekatere bolj oddaljene in težje dostopne kraje ter tam fotografirati. Burkard želi ustvarjati brezčasne slike (slike, ki jih ni mogoče umestiti v čas). S fotografiranjem silhuete in edinstveno uporabo svetlobe ustvarja sanjske učinke, ki jih znajo ceniti gledalci različnih starosti. Chris Burkard velja za enega izmed vodilnih fotografov v svetu surfarske fotografije. Potuje v najbolj oddaljene in izjemno težko dostopne kraje. Fotografije s teh potovanj je tudi izbral in izdal v več publikacijah. Ena izmed boljših fotoknjig, ki jo je pred kratkim izdal, z naslovom *Distant Shores; Surfing The Ends Of The Earth*, zajema čarobne fotografije s potovanj v odročne kraje, kot so Aljaska, Karibi, Čile, Velikonočni otoki, Islandija, Indija, Japonska, Nikaragva, Nova Zelandija, Norveška, Mehika in Rusija (Chris Burkard 2014 in Chris Burkard 2009).

S 25 Zmagovalna fotografija Red Bullovega natečaja Illume 2010. Fotograf: Chris Burkard

S 26 Belinda Baggs, Kalifornija, 2012. Fotograf: Chris Burkard

3.15.2 Clark Little

Clark Little je fotograf, ki živi na Havajih in se specializira na fotografiranje valov »shore break«. To so valovi, ki se zlomijo neposredno na plažo. Je izumitelj tega žanra fotografije in je s svojim delom navdihnil nešteto ljudi po vsem svetu. V poznih 80. in v začetku 90. let je bil Little znan po tem, da je s surfom lovil največje in najbolj divje valove, ki so se lomili na plažo v zalivu Waimea. Potem se je poročil in dobil dva otroke in njegovo surfanje je nekako stopilo v ozadje, vse dokler nekega dne ni njegova žena prinesla fotografije vala, da bi jo obesila v dnevno sobo. Pogledal je fotografijo in dejal ženi, da sam lahko naredi boljšo in bolj zanimivo, in tako se je rodila njegova nova strast (Chris Power, 2010).

S 27. Fotograf: Clark Little, 2009

S 28. Fotograf: Clark Little, 2009

S 29. Fotograf: Clark Little, 2009

3.15.3 Ray Collins

Ray Collins je večkrat nagradjeni avstralski fotograf. Še posebej je znan po svojem umetniškem pristopu do fotografiranja skritih detajlov v oceanu. Sam valovom pravi fotogenične skulpture. Njegove fotografije so bile objavljene v surfarskih revijah po vsem svetu. Največja podjetja, kot so Apple, Nikon, United Airlines, Patagonia, National Geographic in Red Bull, uporabljajo njegove izjemno prepoznavne fotografije. (Ray Collins, 2014)

S 30. Fotograf: Ray Collins

S 31. Fotograf: Ray Collins

3.15.4 Sean Davey

Sean Davey je eden izmed veteranov surfarske fotografije. Svoj navdih črpa iz narave. Je eden najboljših fotografov s 30-letnimi izkušnjami in nešteti objavami na naslovnica največjih revij. Ko ni na Havajih, najverjetneje vodi surfarsko odpravo v kakšne odročne kraje, kjer ni še nihče surfal. (Sean Davey, 2014)

S 32: Banzai Pipeline, Havaji. Fotograf: Sean Davey

S 33: Banzai Pipeline, Havaji. Fotograf: Sean Davey

3.15.5 Tom Servais

Tom Servais je že od sredine 70. let eden izmed glavnih fotografov surfanja pri reviji Surfer Magazine. Servais je zelo organiziran in tehnično podkovan, skozi leta je naredil veliko izjemnih fotografij, od portretov do studijske fotografije. Vendar je najbolj znan po napeti surfarski akciji. Čeprav je malo starejši od mladih surfarjev, je zelo mlad po duši in skrbi za svojo dobro telesno pripravljenost. Prav zaradi tega je postal reden sopotnik na potovanjih današnjih najboljših mladih surfarjev. Je stalni spremljevalec tistih surfarjev, ki jezdijo na tako velikih valovih, da potrebujejo vodni skuter, zato da ogromne valove lahko ujamejo. Cloudbreak na Fidžiju in Teahupoo na Tahitiju veljata za dva izmed krajev, kjer nastajajo najbolj nevarni valovi. Ta dva kraja je Tom fotografiral tolikokrat, da bi si mislili, da živi tam. (Tom Servais, 2005)

S 34: Tom Curren, Backdoor. , 1991. Fotograf: Tom Servais

S 35: Andy Irons, Teahupoo, 2002. Fotograf: Tom Servais

S 36: Na fotografiji je Jon Roseman, ki služi kot dvojnik Toma Hanksa na setu snemanja filma Brodolom. Fotograf: Tom Servais, 2012

3.15.6 Stuart Gibson

Stuart Gibson prihaja s Tasmanije. Stuart Gibson ustvarja tako izrazita dela, ker se ne zadovolji le s surfarjevimi izvajanjem določenega trika, ampak učinkovito zajame naravno zapeljivost, ki jo razkrivata ocean in posledično tudi surfanje. (Stuart Gibson)

S 37. Fotograf: Stuart Gibson, 2013

S 38: Shipsterns Bluff, Tasmanija. Fotograf: Stu Gibson

3.15.7 Samo Vidic

Samo Vidic se je s fotografijo začel profesionalno ukvarjati leta 2001. Zgodaj je ugotovil, da je šport njegova strast. Vedno se je trudil odkrivati nove vidike, fotografirati različne stvari in prav zato mu stranke zaupajo. Fotografira različne športne dogodke in športnike. Trenutno je uradni fotograf pri podjetju Red Bull, pri francoskem podjetju Zoom, poleg tega je tudi glavni fotograf pri podjetju Elan. Njegove stranke so še: Burton, Artecproject, Nike ACG, Slovenska smučarska zveza, Freakoutdoors ... Njegove fotografije lahko zasledimo v mnogih revijah in časopisih po vsem svetu. Živi na Bledu, toda zaradi svojega dela večino časa preživi v tujini.

Samo Vidic se ukvarja, kot sem že povedal, s fotografiranjem ekstremnih športov. Njegove fotografije so zelo ustvarjalne in zanimive, poleg tega pa poskrbi tudi za dobro osvetlitev in tehnično dodelanost.

(Samo Vidic, 2013)

S 39: Sardinija, Italija, 2012. Fotograf: Samo Vidic

4 UMESTITEV IN PRIMERJAVA PRAKTIČNEGA DELA

Praktični del diplomske naloge je tesno povezan z vprašanji, ki so se mi začela že zgodaj zastavljati in so posledica vpliva adrenalinskih športov (s poudarkom na surfanju) in fotografije: kakšno vlogo imamo v družbi, kaj želimo početi v življenju ter kje se skriva sreča in kako jo poiščemo. Sam za tako razmišljanje »krivim« surfanje, saj je to eden izmed redkih športov, ki je tesno povezan z naravo, energijo in užitkom. Zato ni prav čudno, da je v preteklosti že marsikaterega surfarja potegnilo v duhovne vode in razmišljanje o samem sebi ter o svoji vlogi v družbi. Serija fotografij je odraz moje ujetosti v urbanem okolju daleč stran od oceana in pravih valov. Kako lahko nekdo fotografira surfanje, ko pa živi med gorami. Serija spada bolj na področje konceptualne fotografije kot surfarske, ki svojo inspiracijo črpa iz znanih oziroma klišejskih fotografij iz sveta surfanja. Bolj konkretno gre za serijo kreativnih portretov oseb, postavljenih v vsakodnevne prostore, ki opravljajo čisto navadna opravila, vendar pa se misel na surfanje malo poigra z njimi.

4.1 RAZVOJ MOJE DIPLOMSKE NALOGE

Začetki praktičnega dela diplomske naloge segajo v začetek študija na Visoki šoli za umetnost, kjer sem se prvič srečal s konceptualno fotografijo in o fotografiji kmalu začel razmišljati kot mediju za prenos sporočila.

Sam sem velik ljubitelj adrenalinskih športov, kar je jasno razvidno iz mojega ustvarjanja v fotografiji. Ekstremni športi so že od začetkov povezani z alternativno in individualistično kulturo, katere značilnosti sta kršenje pravil in svobodomiseln nazor tistih, ki nočejo biti ukalupljeni. Prav tako tudi jaz nisem bil izjema in sem se zelo hitro našel v tej mentaliteti. Začel sem se spraševati, kakšno vlogo imamo v življenju, koliko časa nam je dano na tem svetu in kaj naj storimo z njim. Tako je v drugem letniku nastala serija z naslovom Misel na konec, ki ni imela veliko zveze s športno fotografijo. Kasneje so se ta vprašanja samo še stopnjevala do te mere, da sem se spraševal, kakšna je moja vloga v fotografiji in kakšen fotograf želim postati. Sam nisem nikoli želel postati nekakšen ciničen fotograf, ki dokumentira samo slabe in pretresljive stvari, ampak sem v fotografiji videl potencial, da srečne trenutke delim z drugimi. Tako je prišlo do prvih zametkov ideje oz. koncepta, da vsi ljudje iščemo srečo.

S 40: Serija Misel na konec. Fotograf: Miha Godec, 2011

Skupaj z mentorico Ano Sluga sva prišla do konceptov, da bi lahko dokumentiral svoja potovanja, ki se v večini vrtijo okoli surfanja. Ker sam nimam veliko denarja, poskušam po najboljših močeh skupaj z dekletom ali prijatelji potovati kar se da poceni, zato je namen te serije tudi bil, da bi nekako s tem poskusil približati vrstnikom svoj življenjski stil ter kvalitetno preživljanje prostega časa. Nastala je dokumentarna serija s potovanja na Kanarske otoke. Serija fotografij je bila razstavljena tudi na letni razstavi Visoke šole za umetnost.

S 41: Dokumentarna serija s potovanja na Kanarske otoke z naslovom V iskanju sreče Fotograf: Miha Godec, 2011

Idejo in koncept sem vzela s seboj na študentsko izmenjavo na Portugalsko, kjer sem se pol leta izobraževal na šoli ESAD (Escola Superior de Artes e Design). Pod mentorstvom profesorja Dioga Saldanha in prof. Emanuela Brása sem naredil nadaljevalno dokumentarno serijo fotografij z

naslovom *In Pursuit of Happiness*. Serija fotografij je bila razstavljena na šoli *Escola Superior de Artes e Design*.

S 42: 4 fotografije od skupno 18 fotografij, ki sestavljajo serijo *In Pursuit of Happiness*, ki je nastala na šoli ESAD. Fotograf: Miha Godec, 2012

Ko sem se vrnil v Slovenijo, sva skupaj z mentorico Ano Sluga začela intenzivno delati na diplomski nalogi in iz prejšnjih serij in idej se je razvila zamisel o konceptualni seriji fotografij. Kmalu je nastala prva fotografija: Prijatelj na bazenu s surfom, s katero sem hotel pokazati nekakšno satiro življenja surfarja med gorami Slovenije in v oddaljenosti od oceana. Fotografija je kasneje zaznamovala celo serijo.

S 43 Prijatelj na bazenu. Fotograf: Miha Godec, 2012

Sama izvedba fotografiranja je bila zelo težka naloga, gre namreč za režirane fotografije v zelo specifičnih okoljih. Veliko organizacije in načrtovanja je bilo treba pri izdelavi te serije. Prve fotografije iz serije so nastale že v letu 2012.

4.2 INSPIRACIJA IN PODOBNA DELA

Inspiracijo za fotografijo sem črpal z različnih področji umetnosti. Nekatere ideje so se mi porodile same, druge pa so moja interpretacija in variacije različnih tujih idej, ki sem jih videl na spletu, galerijah ali pa na svojih potovanjih po svetu. Za nekatere koncepte in ideje sem zelo hvaležen svojim prijateljem, ki me vedno inspirirajo.

4.2.1 »Tarp surfing«

»Tarp surfing« so se pred kratkim spomnili surfarji v Kaliforniji kot načina za preživljanje dni, ko ni valov. Veliko modro polivinilasto pregrinjalo – »tarp«, razpremo na tla in eden od prijateljev potegne za vogal, tako da se vanj ujame zrak in nastane nekaj podobnega valu. Druga oseba pa se skozi pelje z rolko.

S 44 Tarp-surfanje, slika vzeta iz filma

4.2.2 Tim MacPherson: Kids at Home and Play.

Britanski komercialni fotograf je ustvaril serijo fotografij, prikazujočih otroke, ki se zabavajo v namišljenem svetu, narejenem iz običajnih predmetov v dnevni sobi. Ena izmed fotografij mi je še posebej ostala v spominu.

(Tim MacPherson)

S 45 Kids at Home and Play. Fotograf: Tim MacPherson, 2012

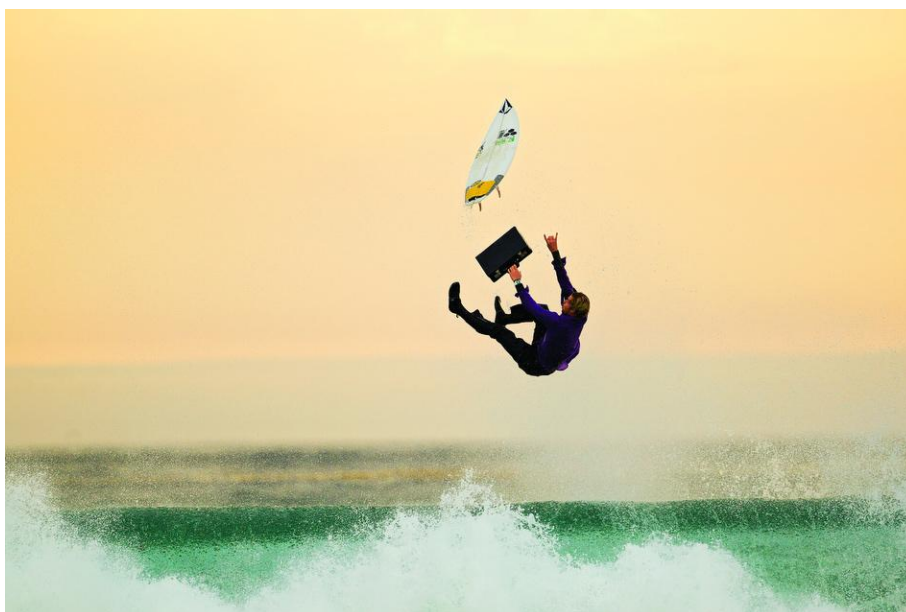
4.2.3 Sanuk: *The Workin' Man's Wave*

Podjetje Sanuk je naredilo video, v katerem se poklonijo vsem, ki delajo osem ur na dan, pet dni v tednu in komaj čakajo konec tedna. V videu je, komično, na obalo postavljena pisarna, ki jo delavci uničijo in odidejo surfat. Fotografije surfarjev na valu, oblečenih v poslovne obleke, so pritegnile mojo pozornost.

Video si lahko ogledate na spletnem naslovu: <https://vimeo.com/49344278>

S 46. Fotograf: Brian Biemann, 2012

S 47. Fotograf: Brian Biemann, 2012

4.2.4 Borut Peterlin: Kreativni portreti

V praktičnem delu sem veliko navdiha dobil ob gledanju izjemno kreativne serije z naslovom Far-out portraits fotografa Boruta Peterlina.

S 48: Studio Botas. Fotograf: Borut Peterlin, 2009

S 49: Neda R. Bric. Fotograf: Borut Peterlin, 2009

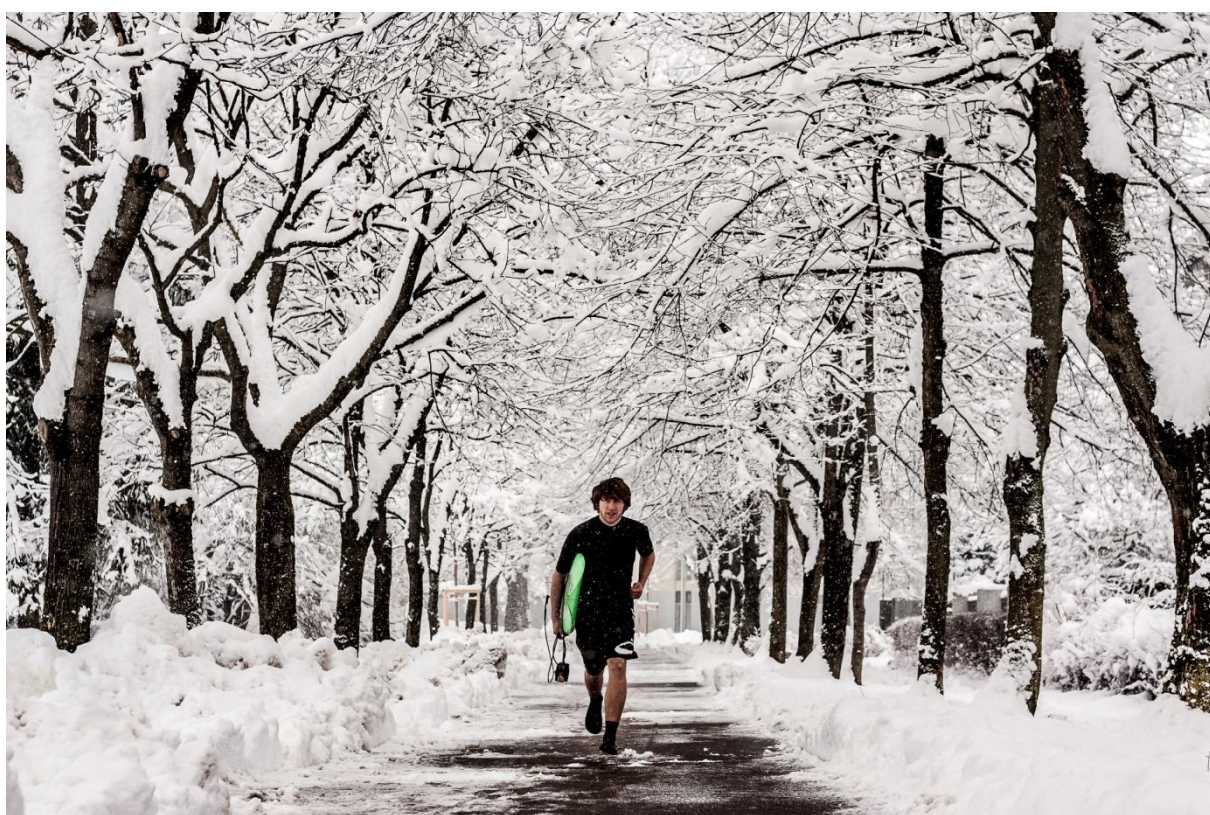

S 50: Marijan Dovic. Fotograf: Borut Peterlin, 2009

5 V iskanju sreče

(Fotografska serija)

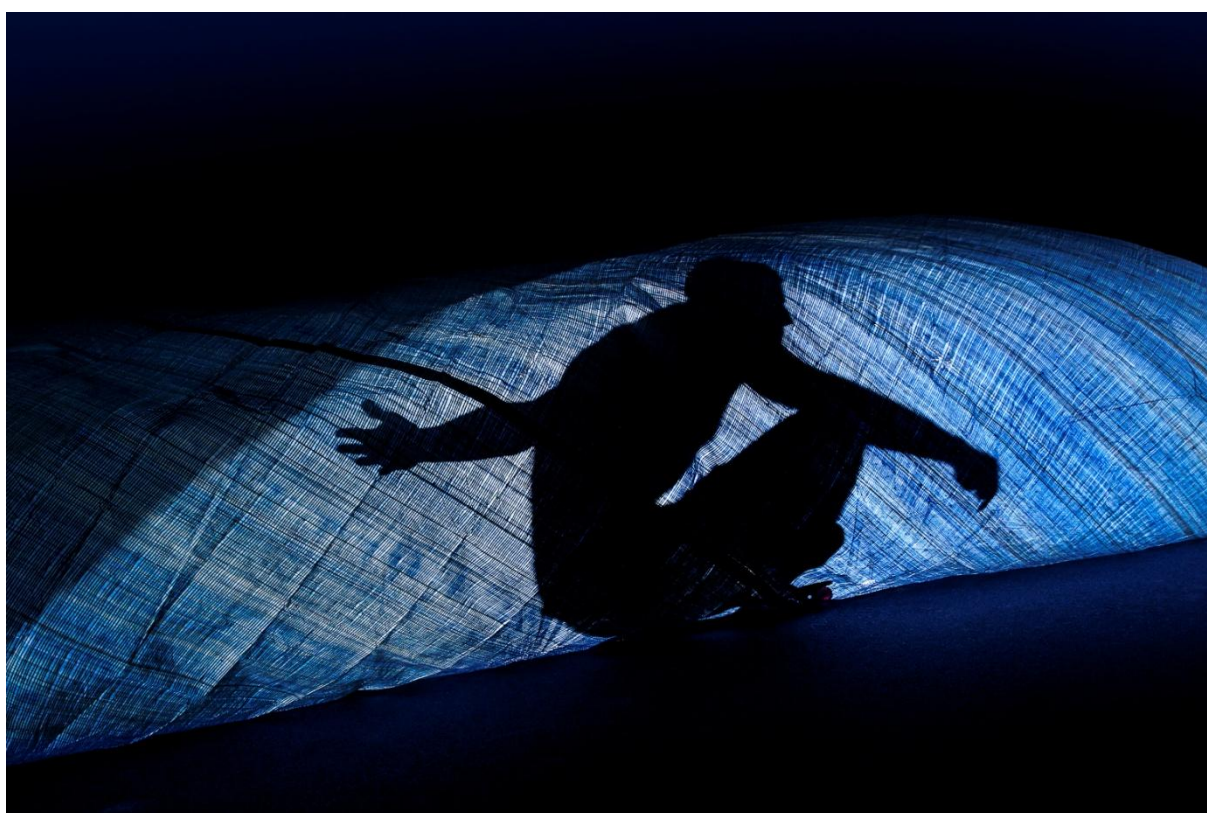

6 ZAKLJUČEK

Surfarska fotografija dokumentira enega izmed najbolj edinstvenih športov in okolje, v katerem se ta šport dogaja. Sam se poleg fotografije ukvarjam tudi s surfanjem, tako da mi surfarska fotografija ni tuja. Že od nekdaj sem si želel fotografirati surfanje in s fotografijami bodisi navdušiti gledalca za surfanje in ga popeljati proč, v odročne kraje, bodisi mu samo vzeti sapo ob gledanju neverjetnih valov.

Prav zaradi tega predhodnega surfarskega in fotografskega znanja mi pisanje diplomske naloge ni predstavljalo večjih težav. Največjo oviro mi je predstavljalo dobiti potrebno literaturo in poiskati slovenske fotografe, kajti v Sloveniji praktično ni nobene knjige o surfanju v knjižnicah, tako da sem moral ves material poiskati bodisi na spletu ali pa knjige naročiti iz tujine.

Zelo sem užival ob raziskovanju novih fotografov surfanja, tako domačih kot tujih, ki jih do sedaj še nisem poznal, in ob gledanju njihovih dihal jemajočih fotografij. Spoznal sem, da so to mojstri, ki se v večini že leta in leta ukvarjajo s fotografijo in so zelo prisotni v surfarski kulturi.

Zadovoljen sem s končno vsebino diplomske naloge. Želel sem ustvariti takšno diplomsko nalogo, ki vsebuje uporabne informacije in nasvete.

Zelo sem tudi zadovoljen s končnim izdelkom praktičnega dela diplomske naloge in vesel, da sem lahko v praktičnem delu naredil serijo fotografij, ki izražajo moje počutje in življenje proč od valov in oceana.

Kako dobimo dobro surfarsko fotografijo? Na to vprašanje ni mogoče odgovoriti z enim samim kratkim odgovorom in tudi ni enega samega nasveta niti napisanega pravila, kaj bo naredilo vašo fotografijo dobro. To je kompleksen proces, ki zahteva fotografovo znanje, izkušnje in malo čarovnije. Pa vendar le na kratko: dobra surfarska fotografija pogosto nastane takrat, ko se vsi elementi, kot so narava (vreme, ocean), fotografska oprema, dobro poznavanje športa, pravilna pozicija, dobra lokacija, dobro fotografovo tehnično znanje, dobra svetloba in na koncu tudi dober surfar, ko torej vsi ti elementi sovpadajo med sabo.

Za konec pa še nekaj mojih strnjenih nasvetov:

- **Polžite sprednje steklo svojega vodoodpornega ohišja, da preprečite nabiranje vodnih kapljic.**
- **Ko fotografirate s super teleobjektivom, uporabite tripod, in ko fotografirate, se nanj z eno roko naslonite, da ga še dodatno umirite.**

- Za zamrznitev akcije uporabite zaklop hitrosti med tisočinko in dvatisočinko sekunde.
- Premikajte se po plaži gor in dol ter iščite zanimive elemente v ospredju in ozadju.
- Bodite pozorni na svetlobo. Surfajte čez dan in fotografirajte zjutraj in zvečer.
- Veliko potujte po svetu.
- Ne bojte se eksperimentirati in poskusite nove stvari ter črpajte svojo inspiracijo z različnih področji umetnosti.

Najbolj me je med raziskovanjem presenetilo odkritje, kakšna je bila surfarska fotografija včasih. Sam sem resno vstopil v svet fotografije po digitalni revoluciji, čeprav mi film in analogne tehnike niso tuje, pa vendar me je presenetilo, koliko zahtevnejša je včasih bila ta panoga v primerjavi z današnjimi časi. Surfarska fotografija je v osnovi skozi čas ostala praktično nespremenjena, fotografi fotografirajo surfanje bodisi iz vode ali z obale in pri tem želijo dobiti fotografijo, ki karseda dobro prikazuje čar in bistvo surfanja. Z digitalizacijo se je marsikaj spremenilo, oprema se je izboljšala in stroški fotografije so se znižali. Fotografija se je v zadnjih dvajsetih letih demokratizirala in je postala bolj dostopna ter poceni.

Dobre surfarske fotografije ne boste naredili, če boste samo brali priročnik za fotoaparatus in gledali fotografije najboljših fotografov. Dobro surfarsko fotografijo boste dobili tako, da greste ven in fotografirate surfanje. Za dobro fotografijo je potrebne veliko vaje, vztrajnosti, trdega dela in predvsem potrpežljivosti. Najboljše fotografije lahko pridejo iz nepredvidljivih naključij in presenečenj. Ocean je zelo nepredvidljiv.

Še zadnji nasvet: pazite nase, spoznajte svoje meje in ne podcenjujte moči narave. Ocean je lahko zelo nevarno okolje, lahko pa je tudi prostor, v katerem boste neizmerno uživali in se zabavali.

»Najboljši surfer v oceanu je tisti, ki se najbolj zabava.« (Phil Edwards)

II LITERATURA IN VIRI

Publikacije

1. Michel Frizot, *A new history of photography*, Könemann, 1994 (for the French edition), 1998 (for the English-language edition)
2. Paul Wombell, *Sportscape: the evolution of sports photography*, London: Phaidon, 2000
3. Peter Skinner, *Sports photography: how to capture action and emotion*, New York: Allworth Press, 2007
4. Chris Power, *Shooting the Curl: The Best Surfers, the Best Waves by 15 of the Best Surf Photographers*, Newquay: Orca Publications, 2010
5. Chris Burkard and Steve Crist, *Distant Shores: Surfing the Ends of the Earth*, Los Angeles: AMMO Books, 2014
6. Chris Burkard, *California Surf Project*, San Francisco: Chronicle Books, 2009
7. *Red Bull Illume Image Quest 2013*, Salzburg: Red Bull Media House Gmbh, 2013
8. Tom Servais, *Masters of Surf Photography: Tom Servais, California: The surfer's Journal*, 2005
9. Eadweard Muybridge in Robert Taft, *The Human Figure in Motion: Eadweard Muybridge*. Introduction by Professor Robert Taft, 1955, New York: Dover publications, 1955

10. Eadweard Muybridge in Lewis S. Brown, *Animals in motion*, New York: Dover publications, 1957
11. Jaka Thaler, *Športna fotografija – skozi teorijo in prakso*, diplomsko delo, Maribor: Univerza v Mariboru, 2011

Video viri

1. Craig Hoffmann in Derek Hoffmann, *Fiberglass and Megapixels*, ZDA: Sandy Beach Productions, DVD, 2010.

Spletni viri (brani in citirani med 30. marcem in 23. avgustom 2014)

1. Wikipedia, Fotografija, 2014
< <http://sl.wikipedia.org/wiki/Fotografija> >
2. Wikipedia, Sports photography, 2014
< http://en.wikipedia.org/wiki/Sports_photography >
3. How Much Money Does A Surf Photographer Make, 7. 6. 2012
< <http://www.surfimages.com/blog/2012/06/07/how-much-do-surf-photographers-make> >
4. Jaw-Dropping Moments at Explosive Teahupo'o, 2014
< <http://www.aspworldtour.com/posts/62971/frames-round-2-of-the-billabong-pro-tahiti> >
5. Kevin Moore in Robin Lenman, Sports photography,
< <http://www.answers.com/topic/sports-photography> >

6. Matej Vrenk: Nova dimenzija surf fotografij, 14. 9. 2013
< <http://citymagazine.si/clanek/matej-vrenk-nova-dimenzija-surf-fotografij/> >
7. Alen Žvokelj, Spletna stran Alena Žvoklja, 2014
< <http://purplecollective.com/about/> >
8. Samo Vidic, Spletna stran fotografa Sama Vidica, 2013
< <http://www.samovidic.com/> >
9. Simon Plestenjak, Spletna stran Simona Plestenjaka
< <http://www.simonplestenjak.com/> >
11. Lara Stewart, Photography Quotes, 27. 2. 2011
< <http://www.mademan.com/mm/photography-quotes.html> >
12. Chris Burkard, How to document your surf trip, 3. 1. 2010
< http://www.surflife.com/travel/how-to-photograph-your-surf-trip_39502/ >
13. Dane Grady, Surf photography primer, 4. 7. 2010
< <http://www.diyphotography.net/surf-photography-primer/> >
14. Spletna stran podjetja GoPro, 2014
< <http://gopro.com/> >
15. J. Meyer, Surf Photography: tips for shooting watersports like a seasoned professional, 2. 8. 2013
< <http://www.digitalcameraworld.com/2013/08/02/surf-photography-tips-for-shooting-watersports-like-a-seasoned-professional/> >
16. Lauren Margolis, Back to Basics: Surf Photography Tips for Thrill Seekers, 4.6.2013
< <http://blog.photoshelter.com/2013/06/back-to-basics-surf-photography-tips-for-thrill->

seekers/ >

17. Surf photography 101 part i, 12. 10. 2010
< http://www.surfingatlas.com/articles/surf_photography_101_part_i >
18. Wikipedia, Tube riding, 2014
< http://en.wikipedia.org/wiki/Tube_riding >
19. Antoinette Seaman, Your Guide to Stunning Surf Photography, 15. 11. 2012
< <http://photography.tutsplus.com/articles/your-guide-to-stunning-surf-photography--photo-10582> >
20. Mike Searle, How to become a surf photographer, 9. 2. 2010
< http://www.surfgirlmag.com/2010/02/09/how-to-become-a-surf-photographer/#.U_kA__I_uKx >
21. Mike Searle, How to take great lineup shots: six top tips, 22. 1. 2010
< http://www.surfgirlmag.com/2010/01/22/how-to-take-great-lineup-shots-six-top-tips/#.U_kBCvI_uKx >
22. Ansel Adams Quotes
< http://www.brainyquote.com/quotes/authors/a/ansel_adams.html#QW7JiyuDkD7HUvT0.99 >
23. Mike Smolowe, Surf Photography
< <http://www.divephotoguide.com/underwater-photography-techniques/article/surf-photography/> >
24. Wikipedia, Bay of Fundy
< http://en.wikipedia.org/wiki/Bay_of_Fundy >
25. Lucy Pallett Jones, The Beginner's Guide to Surf Photography. Are you crazy enough?,

20. 9. 2012

< <http://www.photoguides.net/the-complete-beginners-guide-to-surf-photography> >

26. Ryan Cardone, Surf Photography for Beginners – Equipment, Techniques and Tips,

< <http://digital-photography-school.com/surf-photography-for-beginners-equipment-techniques-and-tips/> >

27. Roger Sharp, Surf photography then & now, 27. 5. 2014

< http://www.carvemag.com/2014/05/surf-photography-now/#.U_kKb_I_uKz >

28. Chris Burkard, Spletna stran fotografa Chrisa Burkarda

< <http://www.burkardphoto.com/> >

29. Ray Collins, Spletna stran fotografa Raya Collinsa, 2014

< <http://raycollinsphoto.com/> >

30. Sean Davey, Spletna stran fotografa Seana Daveyja, 2014

< <http://seandavey.com/> >

31. Stu Gibsona, Spletna stran fotografa Stuja Gibsona

< <http://www.stugibson.net/> >

32. Tim MacPherson, Spletna stran fotografa Tima MacPhersona

< <http://www.timmacpherson.com/> >

33. Boruta Peterlina, Spletna stran fotografa Boruta Peterlina

< <http://borutpeterlin.com/> >

34. The best surfing quotes of all time

< <http://www.surfertoday.com/surfing/8267-the-best-surfing-quotes-of-all-time> >

35. Alan Greth, What's your Sport of Choice?
< <http://www.sportsshooter.com/news/694> >
36. Alan Steadman, An Intro to Adventure Sports Photography: 10 Photographers You Need to Check Out, 4. 12. 2013
< <http://petapixel.com/2013/12/04/intro-adventure-sports-photography-10-photographers-need-check/> >

III SEZNAM SLIKOVNEGA GRADIVA

- Slika 1: Fotograf: Joseph Nicéphore Niépce, Najstarejša ohranjena fotografija iz leta 1826: Pogled iz okna na posestvo Le Gras, 1826
< <http://sl.wikipedia.org/wiki/Fotografija> >
- Slika 2: Fotograf: Adam Pretty, Valentino Rossi, Motorcycle Grand Prix of China v Shanghaju, 2007
< <http://www.adampretty.com/> >
- Slika 3: Fotograf: Alexander Hassenstein, Usain Bolt iz Jamaica se veseli zmage v teku na 100 m, postal je tudi prvi moški, ki je zaporedno dvakrat zmagal tek na 100 m, London, 2012
<<http://www.telegraph.co.uk/sport/olympics/picturegalleries/9469714/The-50-best-images-of-the-London-2012-Olympic-Games.html?frame=2308182> >
- Slika 4: Fotograf: Miha Godec, Jole Parkinson praznuje zmago, Bali, Indonezija, 2013
- Slika 5: Fotograf: Steve Sherman, Pokopališče surfov, Oceanside Kalifornija, 2003
< <http://surf.transworld.net/1000104592/features/the-10-best-surf-photos-in-the-history-of-transworld-surf/2/> >
- Slika 6: Fotograf: Kirstin Scholtz, 11-kratni svetovni prvak v surfanju Kelly Slater v tubi medtem ko se njegov nasprotnik Glenn Hall komajda umakne valu. Teahupo'o Fiji, 2014

< <http://www.smh.com.au/sport/worlds-best-battle-big-surf-on-opening-day-of-billabong-pro-tahiti-20140819-105si1.html> >

Slika 7: Fotograf neznan. Ena izmed prvih surfarskih fotografij, posneta naj bi bila leta 1890.

<<http://www.dailymail.co.uk/news/article-1361094/Hawaii-1890-Is-picture-surfer-ride-waves-19th-century.html> >

Slika 8: Fotograf: John Severson, Greg Noll, legenda in pionir surfanja na velikih valovih, Havaji, 1964

< <http://www.complex.com/style/2012/08/25-iconic-surfing-photographs/22> >

Slika 9: Fotograf: Jeff Divine, Gerry Lopez, Oahu Havaji, 1971

< <http://www.jeffdivinesurf.com> >

Slika 10: Fotograf: Miha Godec, Svetovni prvak Jole Parkinson in zmagovalec tekme Oakley pro Bali, 2013

Slika 11: Fotograf: Mike Searle, Oprema modernega surfarskega fotografa, 2014

< http://www.carvemag.com/2014/05/surf-photography-now/#.U_cqjfl_uKz >

Slika 12: Slika prikazuje pravilo »sunny f16«, 2011

< <http://imgfave.com/view/1916825> >

Slika 13: Fotograf: Chris Burkard, Karibi, 2013

< <http://www.burkardphoto.com/> >

Slika 14: Fotograf: Miha Godec, Jole Parkinson lepo pokaže, kako se delajo manevri na valu, Bali, Indonezija, 2013

Slika 15: Fotograf: Miha Godec, Manevri v zraku, Bali, Indonezija, 2013

Slika 16: Fotograf: Chris Burkard, Aleutianovi otoki Aljaska, 2012

< <http://www.burkardphoto.com/> >

Slika 17: Fotograf: Miha Godec, Slovenski surfarji se odpravljajo v vodo, ki ima 11 stopinj Celzija, Medulin, Hrvaška, 2013

Slika 18: Fotograf: Miha Godec, Maroko, 2014

Slika 19: Fotograf: Miha Godec, Fotografija narejena z obale, Baleal, Portugalska, 2012

Slika 20: Fotograf: Miha Godec, Fotografija narejena iz vode, bolj natančno iz kanala, Portugalska, 2012

Slika 21: Fotograf: Scott Aichner, Fotografija surfarja Roberta Hennessyja v tubi, narejena iz vode. Kot zanimivost: Aichner uporablja dve ohišji z objektivom ribje oko, kar mu omogoča ustvariti fotografije s skorajda neverjetno perspektivo, Mehika, 2007.

< <http://www.surfermag.com/features/aichner-hennessy-photo-of-year-story/> >

Slika 22: Fotograf: Miha Godec, Klasičen maroški "point break", Maroko, 2014

Slika 23: Fotograf: Miha Godec, "Beach brake", Baleal, Portugalska, 2012

Slika 24: Fotograf: Sean Davey, "reef brake" Teahupoo, Tahiti, 2012

< <http://seandavey.com/> >

Slika 25: Fotograf: Chris Burkard, zmagovalna fotografija Red Bullovega natečaja Illume 2010

< <http://www.burkardphoto.com/> >

Slika 26: Fotograf: Chris Burkard, Belinda Baggs, Kalifornija, 2012

< <http://www.burkardphoto.com/> >

Slika 27: Fotograf: Clark Little, 2009

< <http://www.clarklittlephotography.com/> >

Slika 28: Fotograf: Clark Little, 2009

< <http://www.clarklittlephotography.com/> >

Slika 29: Fotograf: Clark Little, 2009

< <http://www.clarklittlephotography.com/> >

Slika 30: Fotograf: Ray Collins

< <http://raycollinsphoto.com/> >

Slika 31: Fotograf: Ray Collins

< <http://raycollinsphoto.com/> >

Slika 32: Fotograf: Sean Davey, Banzai Pipeline, Havaji,

< <http://seandavey.com/> >

Slika 33: Fotograf: Sean Davey, Banzai Pipeline, Havaji

< <http://seandavey.com/> >

Slika 34: Fotograf: Tom Servais, Surfcar Tom Curren, Backdoor, Havaji, 1991

< <http://tomservais.com/> >

Slika 35: Fotograf: Tom Servais, Andy Irons, Teahupoo, 2002

< <http://tomservais.com/> >

Slika 36: Fotograf: Tom Servais, Na fotografiji je Jon Roseman, ki služi kot dvojnik Toma Hanksa na setu snemanja filma Brodolom, 2012

< <http://tomservais.com/> >

Slika 37: Fotograf: Stu Gibson

< <http://stugibson.net/> >

Slika 38: Fotograf: Stu Gibson, Shipsterns Bluff, Tasmanija

< <http://stugibson.net/> >

Slika 39: Fotograf: Samo Vidic, Sardinija, Italija, 2012

< <http://www.samovidic.com/> >

Slika 40: Fotograf: Miha Godec, Serija Misel na konec, 2011

- Slika 41: Fotograf: Miha Godec, Dokumentarna serija s potovanja na Kanarske otoke z naslovom V iskanju sreče ..., 2011
- Slika 42: Fotograf: Miha Godec, 4 fotografije od skupno 18 fotografij, ki sestavljajo serjo In pursuit of happiness, ki je nastala na šoli ESAD, Portugalska, 2012
- Slika 43: Fotograf: Miha Godec, Prijatelj na bazenu, Ljubljana, 2012
- Slika 44: Tarp-surfanje, slika vzeta iz filma
< <http://www.booooooom.com/2012/06/05/tarp-surfing/> >
- Slika 45: Fotograf: Tim MacPherson, Kids at Home and Play, 2012
< <http://www.timmacpherson.com/> >
- Slika 46: Fotograf: Brian Biemann, 2012
< <http://kittycatsmischief.blogspot.com/2012/09/the-working-mans-wave.html> >
- Slika 47: Fotograf: Brian Biemann, 2012
< <http://kittycatsmischief.blogspot.com/2012/09/the-working-mans-wave.html> >
- Slika 48: Fotograf: Borut Peterlin, Studio Botas, 2009
< <http://www.borutpeterlin.com/> >
- Slika 49: Fotograf: Borut Peterlin, Neda R. Bric, 2009
< <http://www.borutpeterlin.com/> >
- Slika 50: Fotograf: Borut Peterlin, Marijan Dovic, 2009
< <http://www.borutpeterlin.com/> >
- Slika 51: Fotograf: Zala Čuden, Miha Godec, Maroko, 2014

IV SEZNAM PRILOG NA ELEKTRONSKEM NOSILCU

Priloženi DVD-nosilec je sestavljen iz dveh delov:

1. Fotografski del vsebuje:

Fotografije iz serije V iskanju sreče

2. Podatkovni del vsebuje:

V iskanju sreče in surfarska fotografija /pdf / (95 strani, 2014).

V SEZNAM ZASLUG

Mentor: mag. Ana Sluga (praktično delo) in mag. Luka Dekleva (teoretično delo)

Jezikovni pregled: Janja Majcen, prof. slovenščine in Marjeta Žebovec, prof. slov. in dipl. etn.

Prevajalec: Janja Stanič

Producent: Visoka šola za umetnost Univerze v Novi Gorici

Hvala tudi drugim, ki ste tako ali drugače pomagali pri realizaciji projekta.

VI O AVTORJU

S 51 Miha Godec, Maroko, 2014
Fotograf: Zala Čuden

Miha Godec – Snowboarding, kite boarding, surfing and skateboarding have made a big impact on his life ..., now add a photo camera, an art college, and a lot of fun and you get the picture. Miha comes from a small European country beneath the Alps, called Slovenia. His father is the largest influence and source of encouragement for his love of adrenaline sports. When Miha was young, he fell in love with snowboarding and skateboarding, then he discovered kite surfing and recently, surfing. Miha's mother bought him his first serious camera and off he went taking pictures of his friends doing various extreme sports. His travels around Europe and abroad proved to be a source of inspiration as well. He never imagined that photography could be his career and not just an entertaining hobby until it happened. He switches fields of study and since biology became digital arts, he never looked back. Although capturing action is his main goal, here and there he really wants to go out of the box and do something creative. One of Miha's photos was also selected among top 250 in Red Bull Illume Image Quest 2013. Recently he's been busy with portrait and commercial photography and his biggest wish is that in the future he could travel the world and photograph some of the best athletes.

Več informacij o aktualnih projektih in referencah na uradni spletni strani:
www.godec-photography.com

Kontakt:

godecphotography@gmail.com

info@godec-photography.com

VII IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani **Miha Godec** izjavljam, da sem avtor diplomskega dela z naslovom V iskanju sreče in surfarska fotografija.